

SINTEF Teknologi og samfunn
Postadresse:
Postboks 4760 Torgarden
7465 Trondheim

Sentralbord: 73593000
Telefaks: 73591299

ts@sintef.no
www.sintef.no
Foretaksregister:
NO 948 007 029 MVA

Prosjektnotat

Monitoringsystem og nullpunktsmåling for innovasjonsstrategien til Nordland

VERSJON

1.0

DATO

2017-09-20

FORFATTER(E)

Einar Lier Madsen med bidrag fra Jarle Løvland, Åge Mariussen og Evgueni Vinogradov

OPPDRAGSGIVER(E)

Nordland fylkeskommune

OPPDRAGSGIVERS REF.

15/8288 Knut Høybråten

PROSJEKTNR

102011144

ANTALL SIDER OG VEDLEGG:

32 inkl. vedlegg

SAMMENDRAG

Notatet bygger et grunnlag for monitorering av innsats, resultater og effekter knyttet til Nordlands innovasjonsstrategi (2014-2020). Utgangspunktet er strategiens målhierarki og tilgangen på eksisterende datakilder. Strategiens kompleksitet gjør at det er en utfordring å definere gode indikatorer, selv etter at den har vært virksom i et par år. Strategien skal blant annet bidra til å utvikle nye næringsområder i Nordland som vil defineres gjennom langvarige prosesser der målene endrer seg underveis. Indikatorene er delt i tre hovedgrupper: Programaktiviteter (aktivitetsmål og samarbeids-/mobiliseringsmål), strategieresultater (resultat av strategiske satsinger), og regioneffekter (utvikling i næringsstruktur, bedrifter, FoU- og innovasjonsaktivitet).

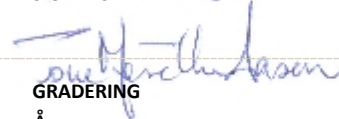
Dernest redegjør notatet for tilstanden på en del målbare indikatorer som har ulik direkte eller indirekte betydning for innovasjonsstrategien. Det er særlig fokus på de offentlige virkemidler som er tilgjengelige i regionen.

PROSJEKTLEDER

Håkon Finne

SIGNATUR**KONTROLLERT AV**

Tone Merethe Berg Aasen

SIGNATUR**PROSJEKTNOTAT NR**

7

GRADERING

Åpen

INNHOLDSFORTEGNELSE

Innholdsfortegnelse	2
Figuroversikt.....	3
Tabelloversikt	3
Forord	4
1 Beskrivelse av monitoreringssystemet.....	5
1.1 Innledning	5
1.2 Målforståelse og indikator typer	5
1.3 Valg av indikatorer	7
1.3.1 Monitorering på programaktivitetsnivå	8
Indikatorer som følger gjennomføringen av strategien.....	8
Mobiliserings- og samarbeidsindikatorer - Policy mix-måling.....	8
1.3.2 Monitorering på innovasjonsstrateginivå.....	9
Resultatindikatorer	9
1.3.3 Monitorering på region-/Nordlandsnivå	9
FoU og innovasjonsindikatorer	9
Indikatorer som beskriver utviklingen i bedriftene	9
2 Nullpunktundersøkelse	10
2.1 Noen utviklings- og endringstrekk	10
2.1.1 Policy mix 1: Fra sektorer til domener.....	10
2.1.2 Policy mix 2: En ny forståelse av det regionale nivåets rolle.....	10
2.2 Nullpunkt programnivå	11
2.2.1 Aktiviteter og tiltak	11
2.2.2 Policy Mix.....	11
2.3 Nullpunkt på innovasjonsstrateginivå: Bruk av regionale utviklingsmidler.....	11
2.3.1 Bruk av regionale utviklingsmidler totalt.....	12
2.3.2 Bruk av regionale utviklingsmidler etter bransje.....	14
2.3.3 Bruk av DA-midlene	16
2.3.4 Innovasjon Norges bruk av midler.....	17
Støtte etter formål og virkemiddeltype.....	17
Støtte etter innovasjonsnivå og innovasjonstyper	19
Kjønnsdimensjoner ved tildelingene	21
2.4 Nullpunkt region-/Nordlandsnivå	23
2.4.1 FoU og innovasjon	23
2.4.2 Indikatorer som beskriver utviklingen i bedriftene	25
2.5 Avsluttende kommentarer.....	26

Vedlegg 27

Figuroversikt

Figur 1: Målhierarki 6
Figur 2: Monitoreringssystemet – hovedelementer 8
Figur 3: Bruk av regionale utviklingsmidler etter type støtteordning og år (kr)..... 13
Figur 4: Bruk av regionale utviklingsmidler etter bransje (%) (ekskl. IN og DA)..... 16
Figur 5: Støtte til innovasjon etter næringsklynge (prosent)..... 19
Figur 6: Støtte etter innovasjonsnivå og næringsklynge 2012-2015 (Nordland, prosent og mill. kr)20
Figur 7: Støtte etter innovasjonstype og næringsklynge 2012-2015 (Nordland, prosent og mill. kr.)
..... 21
Figur 8: Andel kvinnerettede prosjekter etter næringsklynge 2012-2015 (prosent og mill. kr) 22
Figur 9: Ansatte etter kjønn og næringsklynge 2012-2015 (antall og prosent) 23

Tabelloversikt

Tabell 1: Hvor mulighetene til utvikling kan oppdages - eksempel sjømat..... 10
Tabell 2: Bruk av regionale utviklingsmidler etter omfang og støttekategori 2012-2015 (kr)..... 12
Tabell 3: Bruk av regionale utviklingsmidler etter støtteordning og år totalt (kr)..... 14
Tabell 4: Bruk av regionale utviklingsmidler etter bransje (kr) (ekskl. IN og DA) 15
Tabell 5: Bruk av regionale utviklingsmidler etter næringsklynge (kr) (ekskl. IN og DA) 15
Tabell 6: Bruk av DA-midlene (kr)..... 17
Tabell 7: Støtte fra Innovasjon Norge fordelt etter næringsklynge 2012-2015 (Nordland, mill. kr.) 17
Tabell 8: Støtte fra Innovasjon Norge etter formål og næringsklynge (Nordland, mill. kr.)..... 18
Tabell 9: Støtte fra Innovasjon Norge fordelt etter virkemiddel og næringsklynge (Nordland, mill. kr.) 18
Tabell 10: Nordland - utvalgte indikatorer for FoU og innovasjon (Norge = 1,0) 24
Tabell 11: FoU-aktivitet i Nordland..... 25
Tabell 12: Sysselsetting, omsetning og resultat for næringsklyngene 2013. (Beløp i 1000 kr) 26
Tabell 13: Aktiviteter/tiltak i innovasjonsstrategien etter gjennomføringstidspunkt, ressursbruk og deltakere 27
Tabell 14: Primære støttekategorier 29
Tabell 15: Regionale utviklingsmidler etter primær støttekategori og år (kr) 30
Tabell 16: Støtte etter innovasjonsnivå og næringsklynge 2012-2015 (Nordland, millioner kr) 32
Tabell 17: Støtte etter innovasjonsnivå og næringsklynge 2012-2015 (Nordland, prosent) 32
Tabell 18: Støtte etter innovasjonstype og næringsklynge 2012-2015 (Nordland, millioner kr) 32

FORORD

Dette notatet inngår i en serie notater og analyser av innovasjonssystemer i Nordland, i prosjektet «Følgforskning Smart spesialisering i Nordland». Prosjektet går fra 2015 til 2019 i samarbeid mellom SINTEF og Nordlandsforskning, på oppdrag fra Nordland fylkeskommune.

I notatet «Evalueringsystem for Innovasjonsstrategi for Nordland 2014-2020» er hovedutføringen av et evaluerings- og monitoreringssystem diskutert. I foreliggende notat utvikles og detaljeres monitoreringssystemet videre og en første versjon av en nullpunktsmåling (baseline) presenteres. Det må understrekes at dette ikke er ment som et endelig system, men noe som må diskuteres og videreutvikles i samarbeid med oppdragsgiver Nordland fylkeskommune og andre aktører.

Notatet er utarbeidet i forbindelse med Nordland fylkes iverksetting av innovasjonsstrategien for perioden 2014 – 2020. Strategien legger vekt på å legge til rette for innovasjon innenfor næringsområder der fylket har ressurs- og konkurransefortrinn kombinert med eksportbaserte koblinger til globale næringer/bransjer, som kan gi grunnlag for vekst i eksport og verdiskaping. Gjennom analysene i forkant av strategiutformingen ble slike forutsetninger identifisert innenfor områdene kraftforedlende industri (prosess/kjemisk), marin sektor og opplevelsesbasert reiseliv.

Notatet er skrevet av seniorforsker Einar Lier Madsen fra Nordlandsforskning. Datamaterialet som benyttes i nullpunktsmålingen er hentet inn fra regionalforvaltning.no av fagleder Torbjørn Trane Jensen og rådgiver Erlend Nikolaisen, Næring og regional utvikling, Nordland fylkeskommune. Kundedata fra Innovasjon Norge er hentet inn fra Norsk senter for forskningsdata av forskningsleder Evgueni Vinogradov, Nordlandsforskning. Seniorforskerne Jarle Løvland og Åge Mariussen fra Nordlandsforskning har også bidratt med innhenting, tilrettelegging og fortolking av data og annen bistand. En stor takk for bidragene. En takk også til følgeforskningsprosjektets referansegruppe for nyttige kommentarer og innspill. Innholdet står naturligvis for forfatterens regning.

I prosjektet produserer vi også andre notater og rapporter. En oppdatert oversikt med nedlastingsmuligheter finnes på oppdragsgivers nettside for prosjektet:

<https://www.nfk.no/tjenester/naring/innovasjon/folgeforskning/>
og på SINTEFs prosjektnettsted <http://www.sintef.no/smart-spesialisering>.

Trondheim, 2017-09-15
Håkon Finne
Prosjektleder

1 BESKRIVELSE AV MONITORERINGSSYSTEMET

1.1 Innledning

Monitorering er en systematisk og regelbundet innsamling og vurdering av data. Monitorerings-systemet må designes slik at det gir grunnlag for å identifisere aktiviteter, resultater og effekter. Notatet presenterer et verktøy for å måle resultat og måloppnåelse langs mange parametere. Det er viktig å understreke at selv om det etableres et verktøy for monitorering og måling av resultater, vil ikke verktøyet fortelle den fulle sannheten om satsingen gjennom innovasjonsstrategien. En viktig grunn er at det ikke er identifiserbare data knyttet til alle mål strategien har. Indikatorene skal derfor leses som nettopp indikatorer på bevegelse mot et mål. Indikatorutviklingen må så tolkes i forhold til hvilke tiltak/prosjekter som er gjennomført. Enkelte indikatorer kan også leses som en form for varslingsystem. Dersom avviket fra sammenligningsgrunnlaget endres mye, kan det være grunnlag for å melde behov for særskilte tiltak. Et enhetlig resultat- og effektmålingsverktøy må nødvendigvis ta utgangspunkt i data som er identifiserbare og som kan følges over tid. For å være relevante må data samvariere med de målene programmet skal oppnå. Når man ser utvikling i et samlet indikatorverktøy, vil verktøyet gi innsikt i hvilke resultater og effekter ressursinnsatsen gir.

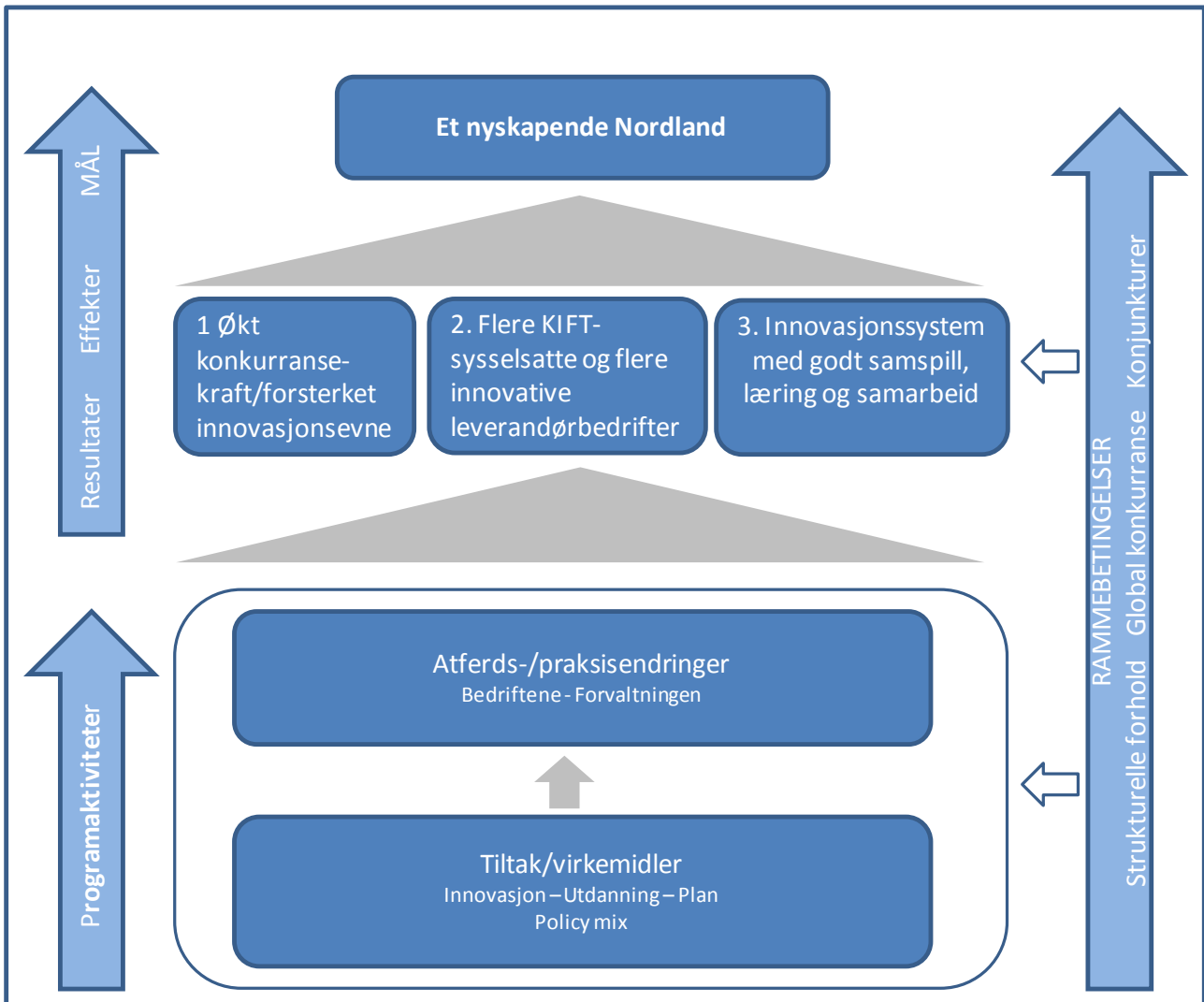
Rapporten er organisert som følger. I fortsettelsen av dette kapittelet beskrives målforståelsen og valg av indikatorer. I kap. 2 presenteres nullpunktsundersøkelsen med gjennomgang av nullpunkt på programnivå, innovasjonsstrateginivå og regionnivå.

1.2 Målforståelse og indikator typer

På et overordnet nivå er ambisjon med Innovasjonsstrategi for Nordland å bidra til «Et nyskapende Nordland». Utover dette har strategien tre mål:

1. Å øke konkurransekraften i næringslivet ved å forsterke innovasjonsevne i bedriftene.
2. Å få flere sysselsatte innenfor forretningsmessig tjenesteyting og flere innovative leverandørbedrifter.
3. Å få et innovasjonssystem i Nordland med godt samspill, læring og samarbeid mellom sentrale aktører i næringsliv, arbeidsmarked, utdanning og forskning og ulike deler av offentlig sektor.

Innovasjonsstrategien skal gjennom ulike programaktiviteter, tiltak og virkemidler bygge opp under å realisere disse målene. Det er viktig å understreke at innovasjonsstrategien ikke igangsetter aktiviteter og tiltak som direkte påvirker strategiens overordnede mål om å et nyskapende Nordland. Aktiviteter og prosjektene vil typisk være små og begrensede samtidig som andre faktorer i nærings- og samfunnsutviklingen vil virke inn. Det er derfor vanskelig å etablere en sammenheng mellom konkrete aktiviteter man setter i gang, resultater som følger av aktivitetene og de framtidige effektene man forventer. Innovasjonsstrategiens rolle er å bidra til å legge til rette for utvikling av gode rammebetingelser for et konkurransedyktig og nyskapende næringsliv og omhandler i hovedsak virkemidler og arenaer der fylkeskommunen har et direkte eller indirekte ansvar og/eller en tiltenkt rolle. Selv om strategien er bedriftsrettet, må fylkeskommunen på flere områder jobbe gjennom samarbeid med andre aktører for å nå bedriftene. Innovasjonsstrategien har også til dels preg av å være en mobilisering. Det betyr blant annet å få andre utviklingsstrategier i regi av Nordland fylkeskommune og andre aktører til å virke i samme retning som innovasjonsstrategien. Det er hvordan denne samlede innsatsen virker over tid som vil påvirke de ulike indikatorene som blir valgt ut. Dette målhierarkiet er illustrert i figuren nedenfor.

Figur 1: Målhierarki

Av figuren ser vi at vi får måleindikatorer på tre nivåer. (1) Det er på programaktivitetsnivå, (2) innovasjonsstrateginivået (de tre strategimålene) og (3) på et overordnet plan mål som kan beskrive et nyskapende Nordland. Ad (1): På programaktivitetsnivået handler det om indikatorer som måler aktivitet eller output. Det innebærer å følge og dokumentere at planlagte aktiviteter følges opp og gjennomføres, og at midler brukes på det som er planlagt og at resultatutvikling går i riktig retning. Ad (2)/(3): Disse indikatorene er orientert mot kortsiktige resultater og resultater på mellomlang og lang sikt (effekter). Slik vi har lagt opp til det her består resultatindikatorene av to typer. Den ene handler om resultater av hva som forventes av endring (adferds-/praksisendring) på grunn av innovasjonsstrategien (intervensjonen), mens (3) viser resultater knyttet til utviklingen i regionen og fylket, gjerne sammenlignet med andre regioner eller fylker. Sistnevnte indikatorer må velges ut slik at en kan vurdere om fylket beveger seg mot (eller bort fra) innovasjonsstrategiens tre mål og visjonen om et nyskapende Nordland.

De identifiserbare dataene vil ikke nødvendigvis samvariere perfekt med innovasjonsstrategiens mål. Samvariasjonen må være god nok til at det er rimelig å tolke endringer i valgte indikatorer som

bevegelse mot (eller bort fra) innovasjonsstrategiens mål, men tolkningen må ta inn over seg detaljert kunnskap som kan forklare den målbare utviklingen. Derfor er det viktig å understreke at måleverktøyet kun gir en indikasjon på måloppnåelse. Et resultat- og effektmålingsverktøy vil både supplere og bli supplert av løpende aktivitetsbasert rapportering av de tiltak som iverksettes gjennom strategien og brukes av de regionale utviklingsmidlene, herunder Innovasjon Norges virkemiddelbruk og DA-midlene¹.

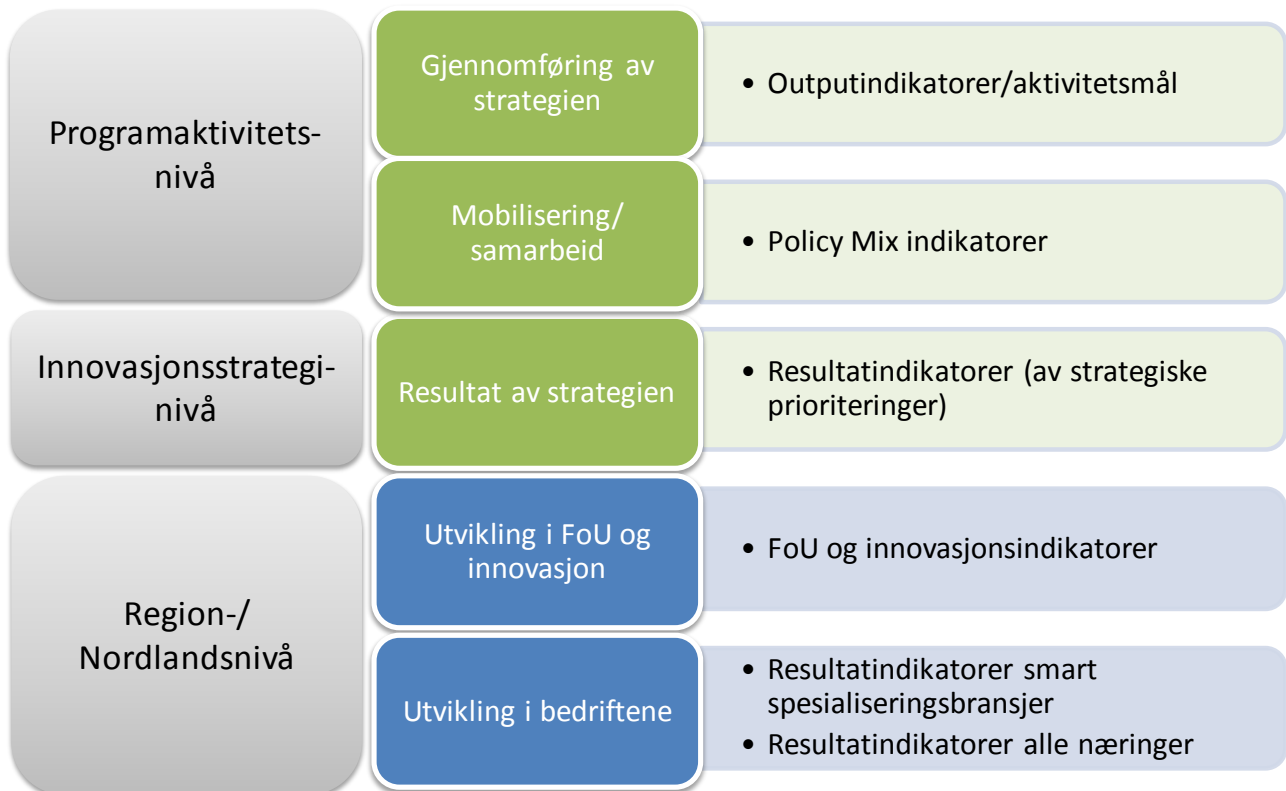
1.3 Valg av indikatorer

Hovedhensikten med innovasjonsstrategien er å bygge opp under og bidra til et nyskapende Nordland. Dette gir føringer på hvilke typer indikatorer en skal se etter. Å være nyskapende handler i henhold til strategien² om konkurransedyktighet i et stadig mer globalt marked. Det vil si å kunne tilby gode og unike produkter med høyt kompetanseinnhold i lønnsomme og omstillingsdyktige bedrifter med stor grad av innovasjons- og nyskapingsevne. Indikatorer som kan beskrive dette handler om innovasjon, forskning og utvikling, eksportverdi/-andel, bedriftenes økonomi, tilgang på kunnskap og kvalifisert arbeidskraft og kompetansenivå for å nevne noen.

Ut i fra dette og de tre hovedtypene av indikatorer og hva som skal måles har vi kommet fram til fem hovedområder som skal monitoreres. De tre første monitoreringsområdene er koplet direkte til strategien og arbeidet med denne og handler om hvordan strategiarbeidet gjennomføres, hvilke resultater som oppnås av dette og hvordan det samarbeides/mobiliseres. De to siste monitoreringsområdene omfatter hvordan innovasjonssystemet og bedriftene i Nordland utvikler seg med hensyn til hva som ønskes oppnådd gjennom innovasjonsstrategien. Hovedelementene i monitoreringssystemet er vist i figuren nedenfor.

¹ DA-midler er et statlig tilskudd til enkelte områder for å kompensere for bortfall av effekten av differensiert arbeidsgiveravgift. I Nordland gjelder dette DA Bodø, en ordning som etter planen skal vare fram til og med 2018.

² Jfr. Fylkesplanen i Nordland 2014-2025 målområde verdiskaping og kompetanse

Figur 2: Monitoreringssystemet – hovedelementer

I det videre blir indikatorer som skal inngå i hver av disse hovedområdene presentert og drøftet. Til slutt i dette kapittelet blir det hele oppsummert i et dashboard for et monitorerings- og evaluerings-system.

1.3.1 Monitorering på programaktivitetsnivå

Indikatorer som følger gjennomføringen av strategien

Det handler om å følge med i hvilke aktiviteter som gjennomføres. I skjemaet nedenfor er de aktivitetene som er nevnt i innovasjonsstrategien gruppert etter mål, tiltakstype, målgruppe og aktivitetsnivå. Å rapportere om disse aktivitetene handler om å registrere start og sluttidspunkt, bruk av midler, registrering av aktiviteter og antall deltakere. Et tabelloppsett er vist i vedlegg (Tabell 13).

Mobiliserings- og samarbeidsindikatorer - Policy mix-måling

Det handler om registrering på to plan. Internt i Nordland fylkeskommune og eksternt hvordan andre organisasjoner (først og fremst i virkemiddelapparatet) endrer sin praksis som bruk av midler/ressurser. Den første handler om endring av praksis og samarbeid internt. I tillegg kan dette også handle om at en får til koordinering av tilbudssiden (dvs. tiltak og virkemidler). Slike «målinger» vil først og fremst være kvalitative beskrivelser av førsituasjonen og endringene. Der hvor det er mulig bør en også finne indikatorer. En beskrivelse av dette kan ta utgangspunkt i følgende:

1. Utgangspunkt: Før S3 i Nordland
2. Beskrivelse av utvikling/endring
 - a. Næringsinnretning
 - b. Næringsforankring (integrasjon av strategien)

- c. Endrings- og samarbeidsaktiviteter internt i næringsavdelingen og mellom avdelinger
 - d. Koordinering av tilbudssiden/samhandling (med IN, fylkesmannen, parker og hager)
3. Andre forhold som kan tilbakeføres til innovasjonsstrategien/S3 arbeidet

1.3.2 Monitorering på innovasjonsstrateginivå

Resultatindikatorer

Dette er indikatorer som beskriver resultater av strategien. De ser på bruken av de regionalpolitiske virkemidlene fylkeskommunen selv rår over som de regionale utviklingsmidlene som tildeles på bakgrunn av søknad, tildelingen til Innovasjon Norge og bruken av DA-midlene. Ved å følge disse indikatorene over år vil en kunne se i hvilken grad bruken samsvarer med satsingen på de utvalgte næringsklyngene i smart spesialisering (industri, sjømat og opplevelsesbasert reiseliv) og målene i innovasjonsstrategien.

1.3.3 Monitorering på region-/Nordlandsnivå

FoU og innovasjonsindikatorer

Dette er indikatorer som beskriver utviklingen innenfor FoU og innovasjon i Nordland. Slike indikatorer gir en indikasjon på hvilke muligheter som er til stede for en ønsket utvikling i næringslivet og hva som faktisk skjer. Sammenligning med andre fylker vil er særlig aktuelt da dette kan si noe om Nordlands relative utvikling som gjør det mulig å bedømme om en er på rett vei.

Indikatorer som beskriver utviklingen i bedriftene

Her benyttes indikatorer som beskriver utviklingen i Nordland næringsliv, primært for de utvalgte næringsklyngene. Analyser av gap mellom bedriftenes forventinger og erfaringer med ulike samarbeidspartnere vil benyttes for å kunne følge utviklingen i klyngene. Ellers vil det gis en oversikt over utviklingen med hensyn til antall bedrifter, sysselsatte, eksportandel, foredlingsverdi, resultat, nyetableringer og nedleggelser, FoU og innovasjon i bedriftene.

2 NULLPUNKTSUNDERSØKELSE

2.1 Noen utviklings- og endringstrekk

2.1.1 Policy mix³ 1: Fra sektorer til domener

Innovasjonsstrategien ble organisert med utgangspunkt i et sentralt prinsipp i Smart Spesialisering, stedsbasert regional utvikling. Dette betydde et skift fra et sektor-perspektiv over på et fokus på «domener», der regionens ressurser i form av kunnskap i næringsliv, institusjoner og forvaltning skulle sees under ett. Et første skritt på denne veien var fokuset på leverandørutvikling, som jo er en tverrsektoriell strategi. Arbeidet med strategien og følgforskningen ble organisert ut fra det samme prinsippet, med fokus på regionen Nordland og de tre sterke områdene, opplevelser, sjømat og industri. Dette førte til at fokuset i strategiutviklingen ble flyttet fra sektorer over på begrepet «domener», som er kombinasjonene av kunnskapsressurser og verdikjeder/ næringsnettverk innenfor de sterke områdene.

Et domene er utgangspunkt for et mer fokusert bilde av konkurransefortrinn. Det ga et klarere fokus for arbeidet med entreprenørielle oppdagelser. Dette la også grunnlaget for en nærmere forståelse av mulige synergier mellom de tre sterke områdene. Resultatet ble et fokus på mulighetene til å skape nye næringer, næringsområder og klynger. Dette åpnet et nytt perspektiv på hvor mulighetene til utvikling kan oppdages, illustrert nedenfor med utgangspunkt i sjømat:

Tabell 1: Hvor mulighetene til utvikling kan oppdages - eksempel sjømat

Domenet sjømat	Eksempel på oppdagelser
INNENFOR SJØMAT (KLATRING I VERDIKJEDER)	Klatring i verdikjeder
MELLOM SEKTORER I SJØMAT (EKS: FANGST – OPPDRETT)	Fangst kan lære av oppdrett hvordan verdikjeden må organiseres for å få mer igjen i markedet
SIRKULÆR ØKONOMI, SJØMAT	Utnytting av avfall
NYE VERDIKJEDER I SJØMAT	Alger
MELLOM SJØMAT OG OPPLEVELSER	Fisk som opplevelse og som mat
MELLOM SJØMAT OG INDUSTRI	Digitalisering og automatisering
LEVERANDØRUTVIKLING, SJØMAT	Maritim sektor, leveranser til oppdrett

2.1.2 Policy mix 2: En ny forståelse av det regionale nivåets rolle

Det sentrale elementet i implementeringen av en strategi for smart spesialisering er entreprenørielle oppdagelser (se prosjektets teorinotat nr 2⁴). Entreprenørielle oppdagelser bygger på erkjennelsen av markedsfeil: vi kan ikke forvente at markedet er i stand til å finne en optimal utnytting av alle mulighetene som fins i økonomien i Nordland. Vi trenger derfor et eksperimentelt samarbeid om utvikling av nye muligheter mellom tre parter: entreprenører i næringslivet, som kjenner markeds- mulighetene og har ideer om hvordan man kan gå i nye retninger, forvaltningen, og forskere og andre kunnskapsmiljø.

³ Innenfor innovasjonsfeltet er det vanlig å definere policy mix som "en kombinasjon av policyinstrumenter som samspiller for å påvirke rammebetingelser, redusere barrierer og heve innovasjonsevnen". (Nauwelaers et al. 2009. Monitoring and Analysis of Policies and Public Financing Instruments Conducive to Higher Levels of R&D Investments: The 'Policy Mix' Project', report for DG Research, www.policymix.eu.)

⁴ Mariussen, Åge (2017): *Entreprenørielle oppdagelsesprosesser: Hvem er oppdagerne, hvor leter de, hvordan kan de finne nye kilder til vekst, og hvem kan lede dem?* Trondheim: SINTEF Teknologi og samfunn.

2.2 Nullpunkt programnivå

Nullpunkt/oppstartsanalyser sier noe om startpunktet for et tiltak eller program. I vår sammenheng handler programnivået først og fremst om hvilke aktiviteter som er planlagt og eventuelle nye tiltak som igangsettes og hvilke endringer som skjer i policy mixen.

2.2.1 Aktiviteter og tiltak

Tiltakene beskrevet i innovasjonsstrategien blir dermed en form for nullpunkt. Hva som igangsettes, når det igangsettes, omfang mm. får dermed mer karakter av monitorering etter hvert som aktivitetene igangsettes og registreres av Nordland fylkeskommune. Hvordan dette kan registreres er vist i den vedlagte Tabell 13 «Aktiviteter/tiltak i innovasjonsstrategien etter gjennomføringstidspunkt, ressursbruk og deltakere»

2.2.2 Policy Mix

Dette kan handle både om praksisendringer i fylkeskommunens forvaltning (både hvordan de jobber og hvordan de samarbeider internt). Tilsvarende for eksterne aktører, dvs. hvordan andre organisasjoner (først og fremst i virkemiddelapparatet) endrer sin praksis på bakgrunn av påvirkning fra Nordland fylkeskommune. Det er det førstnevnte som kort drøftes i det videre.

Utgangspunktet: Før smart spesialisering i Nordland

Organiseringen av Nordland fylkeskommunes næringsrettede arbeid ved starten av prosjektet var med ett unntak basert på et prinsipp om spesialisering etter sektorer. På områdene industri, oppdrett/ sjømat, utdanning og miljø fins det dypt spesialiserte avdelinger og faggrupper med til dels stor dybdekunnskap på sine områder, og involvering i sektorenes «indre liv» på flere viktige administrative områder. Innenfor rammen av denne sektoriserings har avdelingene tett kontakt med næringslivet og institusjonene, der de ivaretar flere viktige administrative funksjoner.

Det viktigste unntaket var reiseliv/ opplevelser. Reiseliv er i utgangspunktet en tverrsektoriell virksomhet, med et fokus på regioner innenfor fylket, destinasjoner. På dette området var det også gjennom flere runder som følge av VRI programmet og «Opplevelser i nord» etablert en kobling mellom forskning, forvaltning og næringsliv. Reiseliv var altså «smart» fra starten av, med en egen trippel heliks⁵ og en egen forståelse av næringsnettverk og kunnskap.

2.3 Nullpunkt på innovasjonsstrateginivå: Bruk av regionale utviklingsmidler

De regionale utviklingsmidlene kan sorteres og analyseres på flere forskjellige måter. På det mest detaljerte nivået er de regionale utviklingsmidlene gruppert i 38 primære støttekategorier (jfr. vedlegg). Deretter er disse gruppert i 28 forskjellige støtteområder. De forskjellige kategoriene og tiltakene er også systematisert i henhold til hvilken bransje eller næring støtten kan relateres til. Det vil si om tildelingen kan knyttes til en av bransje/næringsprioriteringene i innovasjonsstrategien (industri, sjømat, opplevelsesbasert reiseliv og KIFT). I det videre vil vi se nærmere på noen av disse dataene og analysere hvordan midlene er benyttet⁶.

⁵ Trippel heliks er en næringsutviklingsmodell hvor utvikling skapes gjennom samarbeid mellom tre viktige samfunnssektorer: næringsliv, myndigheter og utdannings- og forskningssektoren.

⁶ Dataene er hentet fra og klargjort for analyse av Erlend Nicolaisen og Torbjørn Trane Jensen i Nordland fylkeskommune, næringsavdelingen. Forfatter av notatet er ansvarlig for analysene.

2.3.1 Bruk av regionale utviklingsmidler totalt

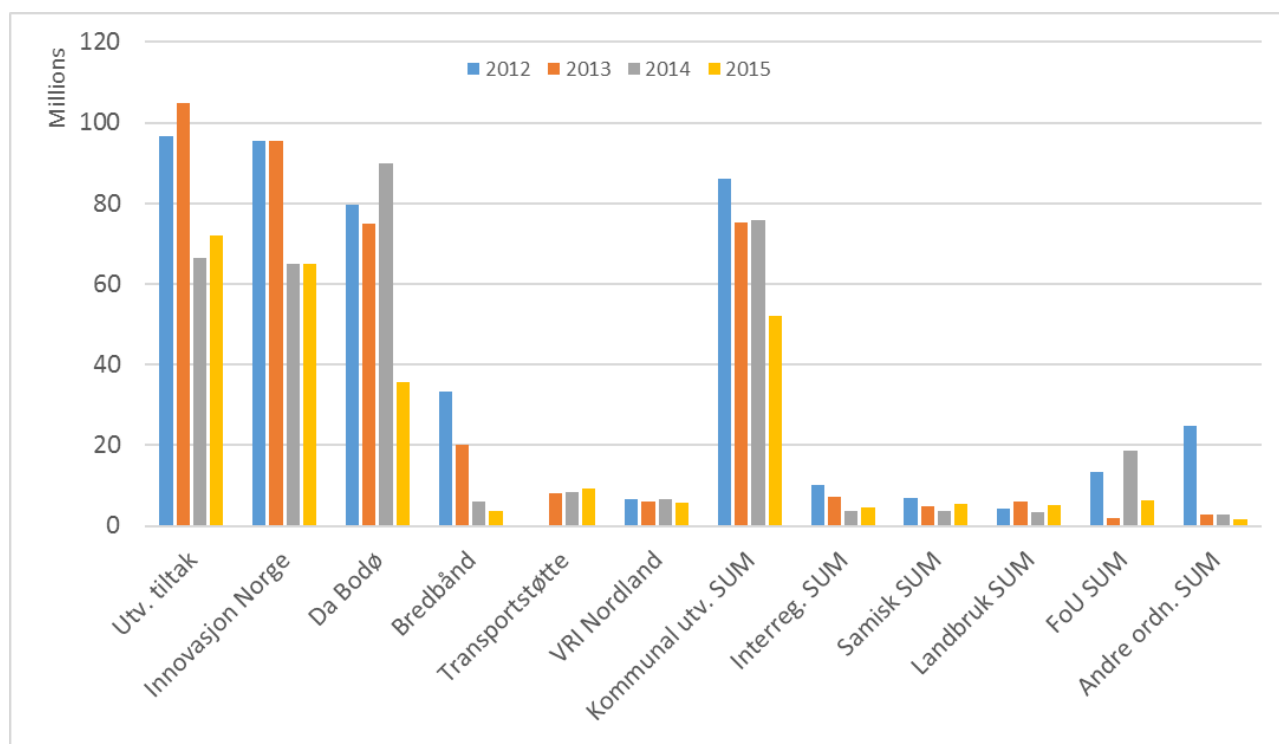
Totalt er det 4-årsperioden 2012-2015 bevilget 1 482 millioner kroner til regionale utviklingstiltak i Nordland. Bevilgningene er kraftig redusert over disse årene. I 2012 fikk fylkeskommunen tildelt 457 millioner kroner til regional utvikling. Bevilgningen har etter dette blitt redusert årlig og var i 2015 på 60 prosent av 2012 nivået, det vil si 277 mill. kr.

Av tabellen nedenfor ser vi at nærmere $\frac{3}{4}$ av midlene går til åtte av disse støttekategoriene. Rammetildelinger er den største av disse med 463 mill. kr (31,3%) av de totale tildelingene for perioden 2012-2015. Dette er tildelinger som først og fremst går til Innovasjon Norge, kommunale næringsfond og en del omstillings- og utviklingstiltak. Deretter går mellom seks og sju prosent av de totale midlene til henholdsvis: andre tiltak for økt attraktivitet, utvikling av kurs/utdanningstilbud, profilering og internasjonalisering av bedrifts-/ næringsmiljø og profilerings- og utviklingstiltak for turisme/besøkende. De resterende fire satsingene med tildeling på over 50 mill. kr er: kunnskapsutvikling for bedrifts-/næringsmiljøer, fysisk tilrettelegging av kommunale næringsareal, bredbånds-, mobil- og ikt-tiltak og planlegging og fysisk oppgradering av sentrumsområder/parker.

Tabell 2: Bruk av regionale utviklingsmidler etter omfang og støttekategori 2012-2015 (kr)

Støttekategori	2012	2013	2014	2015	Totalsum	Prosent
Rammetildelinger	134 318 800	139 125 000	97 950 000	91 960 000	463 353 800	31,3 %
Andre tiltak for økt attraktivitet	36 979 609	56 933 290	5 026 843	2 854 025	101 793 767	6,9 %
Utvikling av kurs eller utdanningstilbud som er relevant f...	45 862 866	19 199 668	9 398 000	21 596 500	96 057 034	6,5 %
Profilering og internasjonalisering av bedrifts-/næringsmiljø	24 373 642	30 157 625	33 762 497	1 218 785	89 512 549	6,0 %
Profilerings- og utviklingstiltak for turisme/besøkende	21 399 185	29 801 250	22 174 500	15 597 000	88 971 935	6,0 %
Kunnskapsutvikling for bedrifts-/næringsmiljøer	18 946 690	15 025 923	12 771 000	22 369 382	69 112 995	4,7 %
Fysisk tilrettelegging av kommunale næringsareal	7 550 000	9 600 000	43 550 000	6 750 000	67 450 000	4,6 %
Bredbånds-, mobil- og IKT-tiltak	34 000 000	20 106 000	6 105 000	3 615 000	63 826 000	4,3 %
Planlegging og fysisk oppgradering av sentrumsområder, par...	19 051 250	3 551 280	22 980 000	13 333 000	58 915 530	4,0 %
SUM åtte største satsingene	342 482 042	323 500 036	253 717 840	179 293 692	1 098 993 610	74,0 %
SUM tretti resterende satsinger	115 046 303	84 267 529	97 139 863	86 950 009	383 403 704	25,9 %
Totalsum	457 528 345	407 767 565	350 857 703	266 243 701	1 482 397 314	100,0 %

Bruk av regionale utviklingsmidler etter type støtteordning er vist i figuren nedenfor. For illustrasjonsformål er de 28 støtteordningene gruppert i 12 hovedkategorier, mens etterfølgende tabell viser forbruket for alle støtteordningene. Totalt har nærmere 23 prosent av midlene (vel 340 mill. kr) gått til støtteordningen *Utviklingstiltak*. Andre ordninger av større omfang er Innovasjon Norge med 321 mill. kr (ca 22%), *DA-Bodø* med 280 mill. kr (ca 19% av totalen) og *Kommunale utviklingstiltak* (inkl. kom. Næringsfond, kom. Infrastruktur, omstilling, regionale næringsfond og stedsutvikling) med 289 mill. kr. Deretter kommer en rekke tiltak på mellom 4,3 % av totalen (bredbånd) og 1,3 prosent (landbruk inkl. skogbruk).

Figur 3: Bruk av regionale utviklingsmidler etter type støtteordning og år (kr)

Tabell 3: Bruk av regionale utviklingsmidler etter støtteordning og år totalt (kr)

Støtteordning	2012	2013	2014	2015	Totalsum	Prosent
Utviklingstiltak	96 567 444	104 786 646	66 564 843	72 136 470	340 055 403	22,9 %
Innovasjon Norge	95 524 800	95 525 000	65 000 000	65 000 000	321 049 800	21,7 %
DA-Bodø	79 572 819	74 913 540	89 910 500	35 560 000	279 956 859	18,9 %
Bredbånd	33 398 000	20 106 000	6 105 000	3 615 000	63 224 000	4,3 %
Transportstøtte		8 132 885	8 484 537	9 201 463	25 818 885	1,7 %
VRI Nordland	6 539 700	6 096 394	6 701 000	5 902 025	25 239 119	1,7 %
Kommunale næringsfond	11 100 000	14 154 000	13 350 000	15 160 000	53 764 000	3,6 %
Komm. infrastr.	20 000 000	17 713 000	16 750 000	12 025 000	66 488 000	4,5 %
Omstilling	19 150 000	25 613 000	27 842 895	17 209 000	89 814 895	6,1 %
Regionale næringsfond	17 450 000	15 000 000			32 450 000	2,2 %
Stedsutvikling	18 401 250	2 801 280	17 998 500	7 583 000	46 784 030	3,2 %
Kom. utv. SUM	86 101 250	75 281 280	75 941 395	51 977 000	289 300 925	19,5 %
Intereg Kol	728 703	278 000	807 218	340 000	2 153 921	0,1 %
Interreg B-A	7 040 221	4 108 274	2 214 995	1 488 337	14 851 827	1,0 %
Interreg N	1 804 160	1 737 865	619 965	1 313 666	5 475 656	0,4 %
Interreg NPA		500 000		1 305 790	1 805 790	0,1 %
Interreg øvrig	554 554	496 443	167 500		1 218 497	0,1 %
Interreg. SUM	10 127 638	7 120 582	3 809 678	4 447 793	25 505 691	1,7 %
Samisk	6 954 400	4 593 538	3 044 000	4 146 000	18 737 938	1,3 %
Samisk Språk		200 000	541 500	1 333 000	2 074 500	0,1 %
Samisk SUM	6 954 400	4 793 538	3 585 500	5 479 000	20 812 438	1,4 %
Landbruk	2 615 850	3 785 400	1 978 000	2 569 000	10 948 250	0,7 %
Statskog	1 794 000	2 370 000	1 436 500	2 479 000	8 079 500	0,5 %
Landbruk SUM	4 409 850	6 155 400	3 414 500	5 048 000	19 027 750	1,3 %
Stim. FoU frist	13 428 450	2 028 000	17 676 250	4 875 500	38 008 200	2,6 %
Stim. FoU løp.			969 000	1 359 450	2 328 450	0,2 %
FoU tiltak SUM	13 428 450	2 028 000	18 645 250	6 234 950	40 336 650	2,7 %
Utkantbutikker	370 000	1 417 000	1 449 000	1 642 000	4 878 000	0,3 %
Kvinnemillionen	919 500	1 411 300	1 246 500		3 577 300	0,2 %
RDA/Partnerskap	23 614 494				23 614 494	1,6 %
Andre tiltak SUM	24 903 994	2 828 300	2 695 500	1 642 000	32 069 794	2,2 %
Totalsum	457 528 345	407 767 565	350 857 703	266 243 701	1 482 397 314	100,0 %
	30,9 %	27,5 %	23,7 %	18,0 %	100,0 %	

2.3.2 Bruk av regionale utviklingsmidler etter bransje

I det vider presenteres de regionale virkemidlene som tildeles direkte av fylkeskommunen til forskjellige tiltak. Dette innebærer at bevilgninger til DA-Bodø og Innovasjon Norge tas ut og presenteres for seg. Smart spesialisering har fire næringsklyngesatsinger (industri, sjømat, opplevelsesbasert reiseliv og KIFT) og i gjennomgangen har vi forsøkt å identifisere tiltak som kan sies å være

rettet direkte mot disse. Av tabellen nedenfor ser vi at hoveddelen av midlene benyttes til hva som kan sies å være bransjeuavhengige tiltak (47%/414 mill. kr) eller tiltak rettet mot bolyst/ samfunnsutvikling (ca 20%). Ca 25 prosent av midlene (217 mill. kr) kan sies å være rettet direkte mot en av de fire utvalgte bransjene. Mest er benyttet til utvikling av opplevelsesbasert reiseliv (nærmere 13%), deretter industri (vel 6%) og med nærmere 4 og 2 prosent til henholdsvis sjømat og leverandørutvikling.

Tabell 4: Bruk av regionale utviklingsmidler etter bransje (kr) (ekskl. IN og DA)

Bransje	2012	2013	2014	2015	Totalsum	Prosent
Opplevelser	27 267 648	39 164 548	25 978 375	19 292 000	111 702 571	12,7 %
Sjømat	9 059 984	7 990 179	8 469 500	9 094 900	34 614 563	3,9 %
Industri*	24 713 946	9 851 139	10 236 962	10 129 500	54 931 547	6,2 %
Leverandørutvikling/ tjenestenæringer/ IKT	6 944 016	3 506 758	1 881 000	3 177 769	15 509 543	1,8 %
Bransjeuavhengig	126 406 365	125 146 723	92 652 786	70 231 361	414 437 235	47,0 %
Bolyst/samfunnsutv.	61 759 723	32 350 074	46 637 843	32 243 451	172 991 091	19,6 %
Annet	22 486 986	17 961 604	9 290 737	18 977 220	68 716 547	7,8 %
Usikker	3 792 058	1 358 000	800 000	2 537 500	8 487 558	1,0 %
Totalsum	282 430 726	237 329 025	195 947 203	165 683 701	881 390 655	100,0 %

*Inkludert energi/olje og gass/mineraler/maritim

Utviklingen varierer over år. Mens de utvalgte bransjene i innovasjonsstrategien i 2013 og 2015 mottok ca 25 prosent av de regionale midlene til ulike tiltak var andelen til disse på ca 18 prosent i 2012 og 2014. Det er særlig tildelingene til opplevelsesbasert reiseliv som ser ut til å forklare hoveddelen av svingningene.

Vi har også gruppert det samme tallgrunnlaget som presentert over på grunnlag av støttemottakers NACE-kode. Dernest har vi gruppert NACE-kodene etter den næringsinndelingen som ble brukt i forarbeidet til strategien i notatet om kryssleveranser mellom sektorene⁷. Mens sektortallene vanligvis bygger på kryssleveranser mellom sektorene er tallene for leverandørnæringene uavhengig av hvorvidt (eller i hvilket omfang) støttemottakerne leverer til bedrifter i innsatsområdene.

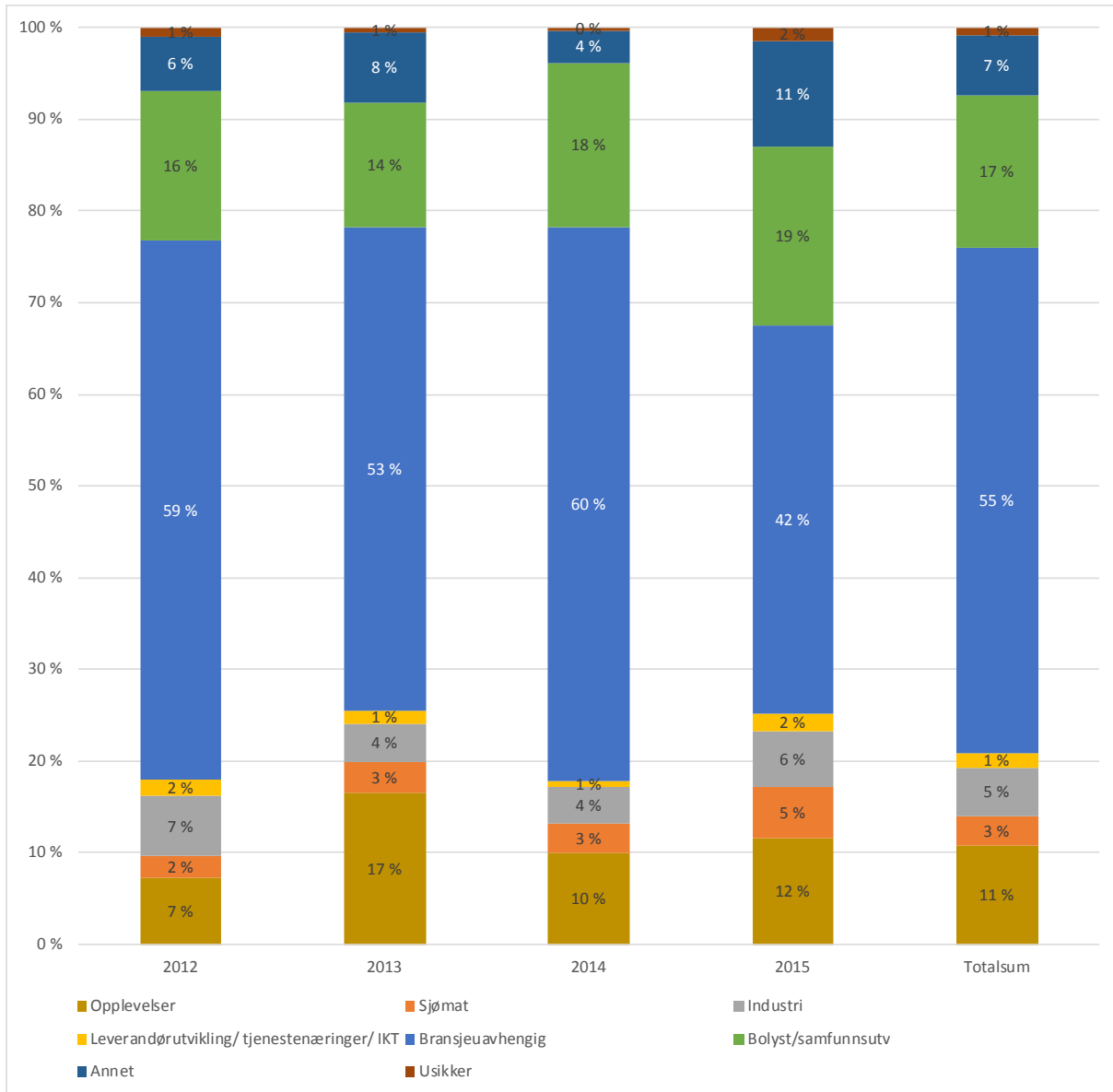
Tabell 5: Bruk av regionale utviklingsmidler etter næringsklynge (kr) (ekskl. IN og DA)

Næringsklynge	2012	2013	2014	2015	Totalsum	Prosent
Opplevelsesbasert reiseliv	13 878 100	14 437 750	14 427 000	14 550 000	57 292 850	6,5 %
Sjømat	150 000	3 081 965	2 117 969	2 519 739	7 869 673	0,9 %
Kraftforedlende industri		1 603 309	1 839 448	1 872 022	5 314 779	0,6 %
KIFT	43 795 570	31 372 024	32 711 029	31 865 148	139 743 771	15,9 %
Leverandørnæringer	14 447 819	17 668 180	12 736 884	10 823 265	55 676 148	6,3 %
Annet	210 159 237	169 165 797	132 114 873	104 053 527	615 493 434	69,8 %
Totalsum	282 430 726	237 329 025	195 947 203	165 683 701	881 390 655	100,0 %

Tallene i de to tabellene (tabell 4 og 5) er ikke direkte sammenliknbare. Allikevel er forskjellene større enn forventet. Vi vil arbeide videre med metodegrunnlaget for monitoreringen for å se om vi kan komme fram til en sikrere eller mer korrekt oppfatning av hva midlene går til med hensyn til bransjer/sektorer .

⁷ Mariussen, Åge (2014): *Weak bridges and missing sectors in Nordland*. [NF] Arbeidsnotat Bodø: Nordlandsforskning.

I figuren nedenfor er utviklingen over år illustrert grafisk, med bransjetallene fra Tabell 4.

Figur 4: Bruk av regionale utviklingsmidler etter bransje (%) (ekskl. IN og DA)

2.3.3 Bruk av DA-midlene

Gjennom DA-midlene er det for perioden 2012-2015 tildelt nærmere 280 millioner kr til næringsrettede tiltak. Det er interessant å merke seg at over halvparten av midlene, vel 57 prosent, har gått til tiltak rettet mot bransjene i innovasjonsstrategien. Mest har gått til opplevelsesbasert reiseliv (ca 41%/114 mill. kr) og industri (10%/28 mill. kr), mens vel 4 prosent er tildelt sjømatrettede tiltak og vel 2 prosent til leverandørutv./tjenestenæringer. Ellers er det særlig bolyst/samfunnsutvikling (ca 20%/57 mill. kr) og bransjeuavhengige tiltak (ca 15%/42 mill. kr) som har fått bevilgninger.

Tabell 6: Bruk av DA-midlene (kr)

Bransje	2012	2013	2014	2015	Totalsum	Prosent
Opplevelser	30 943 000	55 013 540	18 045 000	9 900 000	113 901 540	40,69 %
Sjømat	9 000 000		600 000	2 000 000	11 600 000	4,14 %
Industri*	1 500 000	5 000 000	13 062 500	8 500 000	28 062 500	10,02 %
Leverandørutvikling/ tjenestenæringer/ IKT	1 574 100	3 500 000	2 240 000		7 314 100	2,61 %
Bransjeuavhengig	22 814 719	4 200 000	8 270 000	6 560 000	41 844 719	14,95 %
Bolyst/samfunnsutv.	3 593 000	0	46 030 000	7 600 000	57 223 000	20,44 %
Annet	7 200 000	7 200 000	1 663 000	1 000 000	17 063 000	6,09 %
Usikker	2 948 000				2 948 000	1,05 %
Totalsum	79 572 819	74 913 540	89 910 500	35 560 000	279 956 859	100,00 %

2.3.4 Innovasjon Norges bruk av midler

Innovasjon Norge i Nordland har i perioden 2012-2015 bevilget midler til ulike prosjekter for vel 1 211 mill. kr med noe variasjon fra 227 mill. kr (2013) til 334 mill. kr (2015). Tildelingsnivået er imidlertid relativt stabilt over år.

Godt over halvparten av midlene (60%/736 mill. kr) har gått til bedrifter og tiltak innenfor sjømatklyngen. De andre klyngene har fått mellom 11 – 15 prosent av bevilgningene. Reiseliv er det næringsområdet som har mottatt minst. Tallene framgår av tabellen nedenfor.

Tabell 7: Støtte fra Innovasjon Norge fordelt etter næringsklynge 2012-2015 (Nordland, mill. kr.)

Næringsklynge	2012	2013	2014	2015	Totalsum	Prosent
Industri	27	48	32	43	151	12,4 %
Sjømat	208	82	236	211	736	60,8 %
Opplevelsesbasert reiseliv (primære)	24	42	23	47	136	11,2 %
KIFT	68	51	37	32	188	15,5 %
SUM	327	223	328	334	1 212	100,0 %
Prosent	27,0 %	18,4 %	27,1 %	27,5 %	100,0 %	

Støtte etter formål og virkemiddeltype

Tildelingene går til mange forskjellige formål. Over 1/5 av tildelingene (ca 22%) er brukt til kapasitetsutnyttelse og omtrent det samme er benyttet til nyskaping i eksisterende foretak. Deretter er det rasjonalisering (16%), Annet (11%) og Nyetablering som er områdene med mest tildeling. Det går også en del midler til utvikling av innovasjonsmiljøer og nettverk (vel 5% /63 mill. kr) og kompetanseutvikling (60 mill. kr). Minst midler, ca 0,4 prosent, går til henholdsvis ideutvikling, knoppskyting fra eksisterende foretak og tilrettelegging for entreprenørskap. Tallene framgår av tabellen nedenfor.

Tabell 8: Støtte fra Innovasjon Norge etter formål og næringsklynge (Nordland, mill. kr.)

Formål	Næringsklynge				Totalsum	Prosent
	Industri	Sjømat	Reiseliv	KIFT		
Kapasitetsutvidelse	20,2	206,5	28,0	10,3	265,0	21,9 %
Nyskaping i eksisterende foretak	32,1	151,1	35,8	43,1	262,2	21,7 %
Rasjonalisering	44,7	147,8	1,6	3,8	197,8	16,3 %
Annet	10,0	97,9	2,3	22,5	132,6	11,0 %
Nyetablering	13,7	55,5	28,0	17,9	115,1	9,5 %
Utvikling av innovasjonsmiljøer og nettverk	22,2	20,8	15,5	5,0	63,5	5,2 %
Kompetanseutvikling	2,3	5,5	8,5	44,5	60,8	5,0 %
Strukturtilpasning	0,0	28,2	0,0	24,0	52,2	4,3 %
Miljøforbedring	0,6	18,6	0,0	3,3	22,5	1,9 %
Kapitalstyrking	0,0	0,0	10,0	2,0	12,0	1,0 %
Utredning	2,5	0,9	5,6	3,4	12,4	1,0 %
Ideutvikling	2,3	0,3	0,2	2,6	5,3	0,4 %
Knoppskyting fra eksisterende foretak	0,0	2,8	0,7	1,3	4,8	0,4 %
Tilrettelegging for entreprenørskap	0,0	0,0	0,0	4,8	4,8	0,4 %
Total	150,5	736,1	136,2	188,4	1211,2	100,0 %

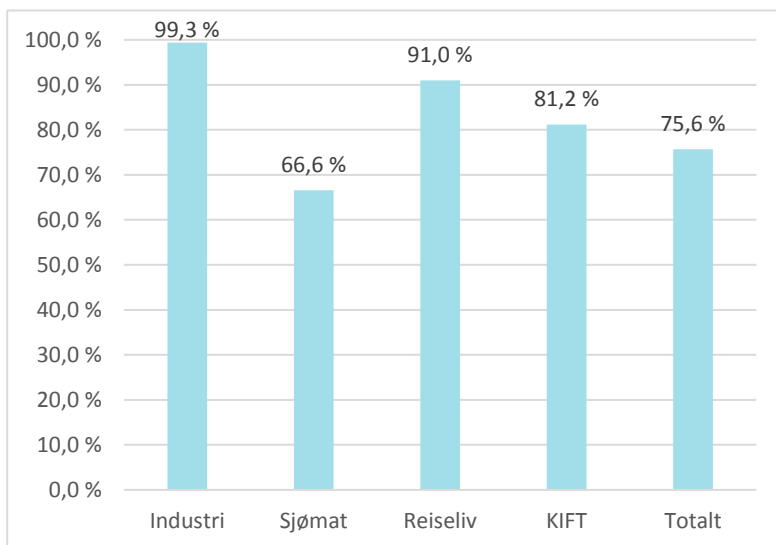
Mest benyttede virkemiddel er fiskeriformål. Vel 40 prosent (488 mill. kr.) av bevilgningene benyttes til dette. Deretter er det tilskudd det går mest av (ca 32%). Deretter er det lån som tildeles (ordinære og risikolån). Landsdekkende virkemidler som OFU/IFU, landsdekkende etablerertilskudd og sentrale tilskudd er lite benyttet i Nordland.

Tabell 9: Støtte fra Innovasjon Norge fordelt etter virkemiddel og næringsklynge (Nordland, mill. kr.)

Virkemiddel	Næringsklynge				Totalsum	Prosent
	Industri	Sjømat	Reiseliv	KIFT		
Fiskeriformål	0,0	478,5	10,0	0,0	488,5	40,3 %
Tilskudd	86,8	107,3	90,4	99,6	384,1	31,7 %
Ordinære lån	31,4	57,3	14,9	29,4	133,0	11,0 %
Risikolån	26,4	56,1	2,7	41,8	127,0	10,5 %
Tilskudd fylkesvis	0,1	5,6	7,1	10,3	23,1	1,9 %
Tilskudd-Miljøteknologi	3,1	15,7	0,0	1,0	19,8	1,6 %
Lånebeløp rentestøtte	0,0	8,5	10,9	0,0	19,4	1,6 %
OFU	1,5	0,0	0,0	4,3	5,8	0,5 %
Landsdekkende etablerertilskudd	1,1	1,1	0,2	2,0	4,4	0,4 %
Tilskudd sentralt	0,0	4,0	0,0	0,0	4,0	0,3 %
IFU	0,1	2,3	0,0	0,0	2,5	0,2 %
Totalt	150,5	736,5	136,2	188,4	1 211,5	100,0 %

Støtte etter innovasjonsnivå og innovasjonstyper

For perioden 2012-2015 er totalt vel $\frac{3}{4}$ av støtten (916 millioner kr) som gis til prosjekter av Innovasjon Norge kategorisert som innovasjonsprosjekter. Det er en del variasjon mellom næringsklyngene. I industriklyngen er nesten samtlige prosjekter kategorisert som innovative. Reiseliv har også mange innovative prosjekter (91%), mens KIFT har noen færre (81%). Lavest andel innovative prosjekt finner vi for sjømatklyngen hvor omtrent $\frac{2}{3}$ er kategorisert som innovative. Tallene er vist i figuren nedenfor.

Figur 5: Støtte til innovasjon etter næringsklynge (prosent)

terende bedrifter som tar sikte på produksjon av produkter og tjenester eller bruk av produksjonsprosesser og organisasjonsformer som tidligere ikke er produsert eller benyttet i andre bedrifter i regionen. Formålet skal primært benyttes første gang slike introduseres i regionen, men kan også omfatte prosjekter som styrker regionalt prioriterte innovasjonsmiljø.

- Innovasjon på nasjonalt nivå: Omfatter prosjekter i nye eller eksisterende bedrifter som tar sikte på å utvikle og introdusere produkter og tjenester som er nye på det nasjonale marked og prosjekter som omfatter utvikling og bruk av nye produksjonsprosesser eller organisasjonsformer som ikke er introdusert på nasjonalt nivå. Det omfatter også introduksjon av tidligere eksporterte produkter og tjenester på nye markeder utenlands.
- Innovasjon på internasjonalt nivå: Omfatter prosjekt i nye eller eksisterende bedrifter som tar sikte på å utvikle og introdusere produkter og tjenester som er nye på et internasjonalt marked. Videre omfatter formålet prosjekter som fører til nye produksjonsprosesser og organisasjonsformer som ikke er kjent internasjonalt.

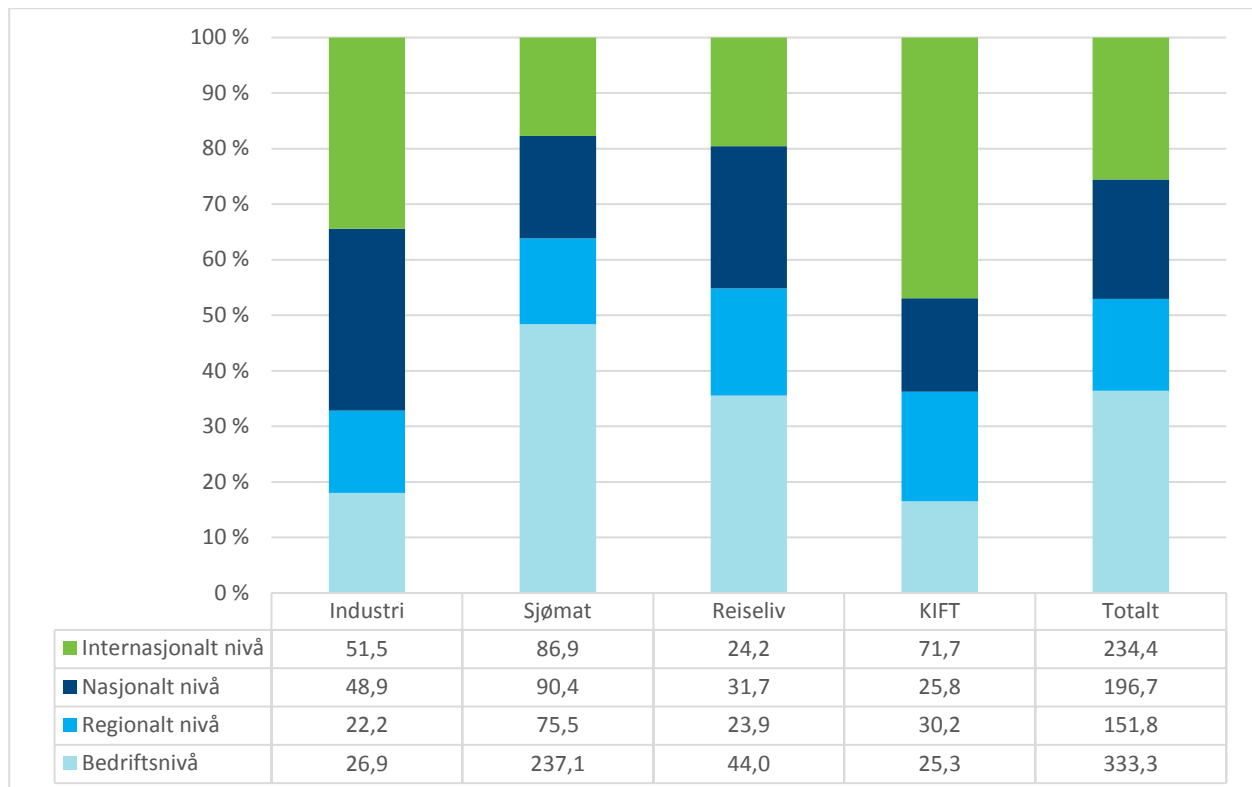
Samlet sett for de fire næringsklyngene er det mest vanlig å ha innovasjon på bedriftsnivå. Vel $\frac{1}{3}$ (36%) av prosjektene kan sies å handle om dette. Deretter er det flest innovasjonsprosjekter på internasjonalt nivå (25%) og på nasjonalt nivå (21%). Færrest prosjekter finner vi innenfor regionalt

Prosjektstøtten er kategorisert etter innovasjonsnivå som kan være på bedriftsnivå, regionalt nivå, nasjonalt nivå eller på internasjonalt nivå. Innovasjonsnivå anslås av kundeanvarlig og dokumenteres for hvert kunde-prosjekt i Innovasjon Norges saksbehandlingssystem. Innovasjonsnivåene er definert som følger⁸:

- Innovasjon på bedriftsnivå: Omfatter prosjekter i nye eller eksisterende bedrifter som ikke representerer noe nytt enten i form av nye produkter, tjenester, produksjonsprosesser eller organisasjonsformer annet enn for den aktuelle bedrift.
- Innovasjon på regionalt nivå: Omfatter prosjekter i nye eller eksisterende bedrifter som tar sikte på å utvikle og introdusere produkter og tjenester som er nye på det regionale marked og prosjekter som omfatter utvikling og bruk av nye produksjonsprosesser eller organisasjonsformer som ikke er introdusert på regionalt nivå. Det omfatter også introduksjon av tidligere eksporterte produkter og tjenester på nye markeder utenlands.

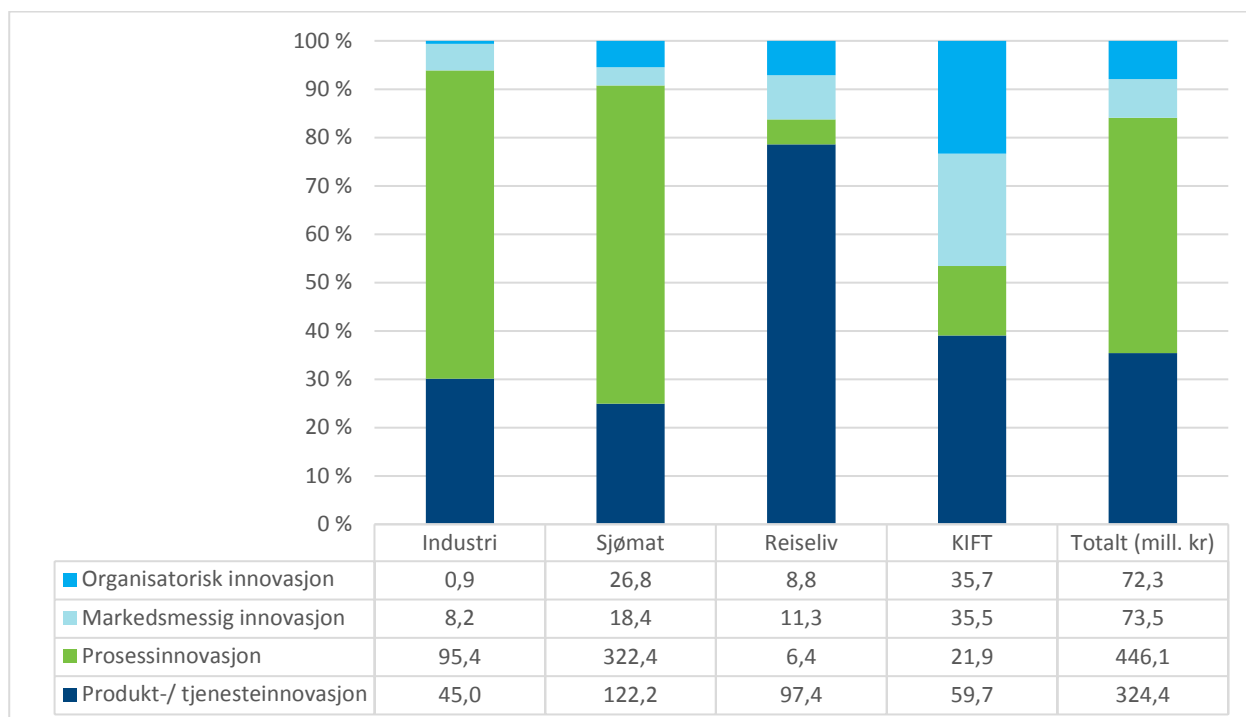
⁸ Se for eksempel «Årlig rapportering til oppdragsgivere 2015», Innovasjon Norge

nivå (16%). Det er store forskjeller mellom næringsklyngene. Industri og KIFT klyngene har færrest innovasjoner på bedriftsnivå med henholdsvis 18 og vel 16 prosent. Nesten halvparten av sjømatklyngens innovasjonsprosjekter er på bedriftsnivå og vel 1/3 av reiselivets. KIFT og industri-klyngen har størst andel prosjekter på internasjonalt nivå (henholdsvis ca 47 og 34%). Færrest internasjonale prosjekter har reiseliv (ca 20%) og sjømat-klyngen (ca 18%). Fordelingen mellom næringsklyngene er illustrert i figuren nedenfor.

Figur 6: Støtte etter innovasjonsnivå og næringsklynge 2012-2015 (Nordland, prosent og mill. kr)

Hva slags type innovasjon som er gjennomført er vist i figuren nedenfor. Totalt sett er det prosess-innovasjon som er det vanligste (49 prosent av støttemidlene). Deretter er det produkt- og tjeneste-innovasjon (35 prosent), mens markedsinnovasjon og organisatorisk innovasjon er omtrent på samme nivå (8 prosent). Det er stor variasjon mellom næringsklyngene. Mens nesten 80 prosent av støtten til reiselivet går til produkt-/tjenesteinnovasjon så går størstedelen av støtten til sjømat-klyngen til prosessinnovasjoner (vel 60 prosent). Det samme er tilfelle for industriklyngen. Størst andel organisatoriske innovasjoner er det KIFT-bedriftene som står for (ca 23%).

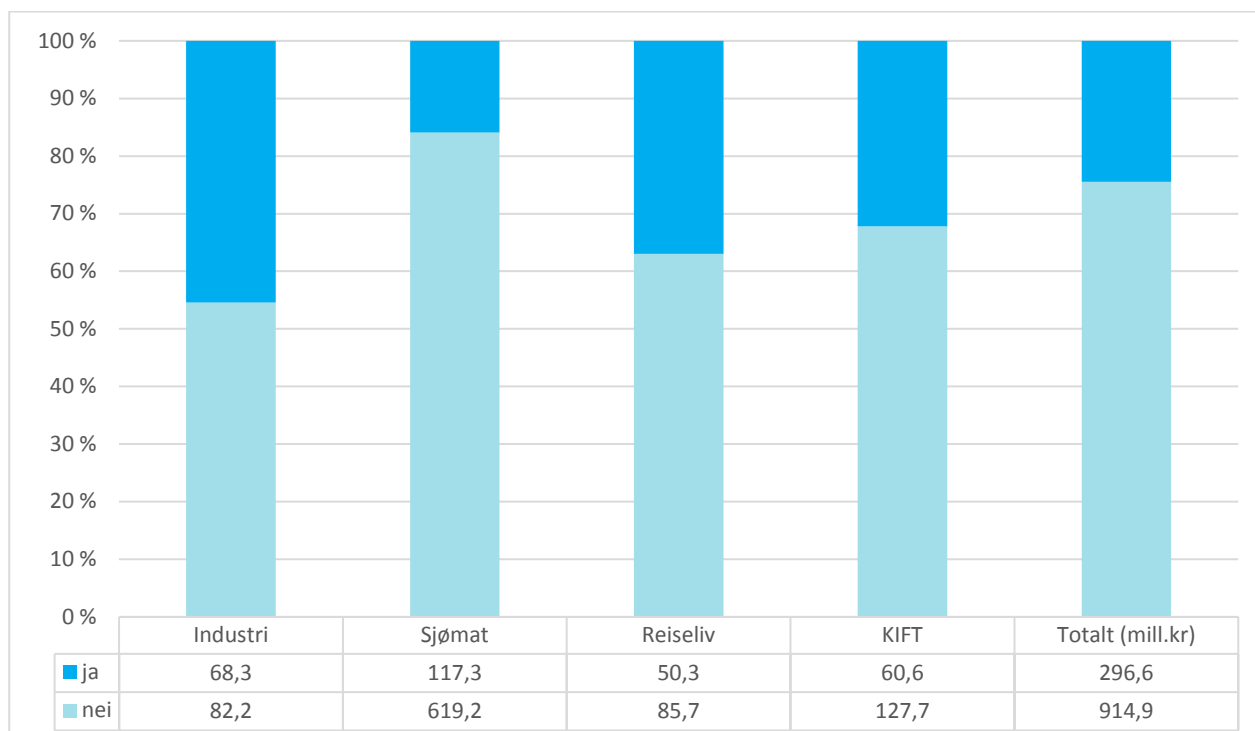

Figur 7: Støtte etter innovasjonstype og næringsklynge 2012-2015 (Nordland, prosent og mill. kr.)

Kjønnsdimensjoner ved tildelingene

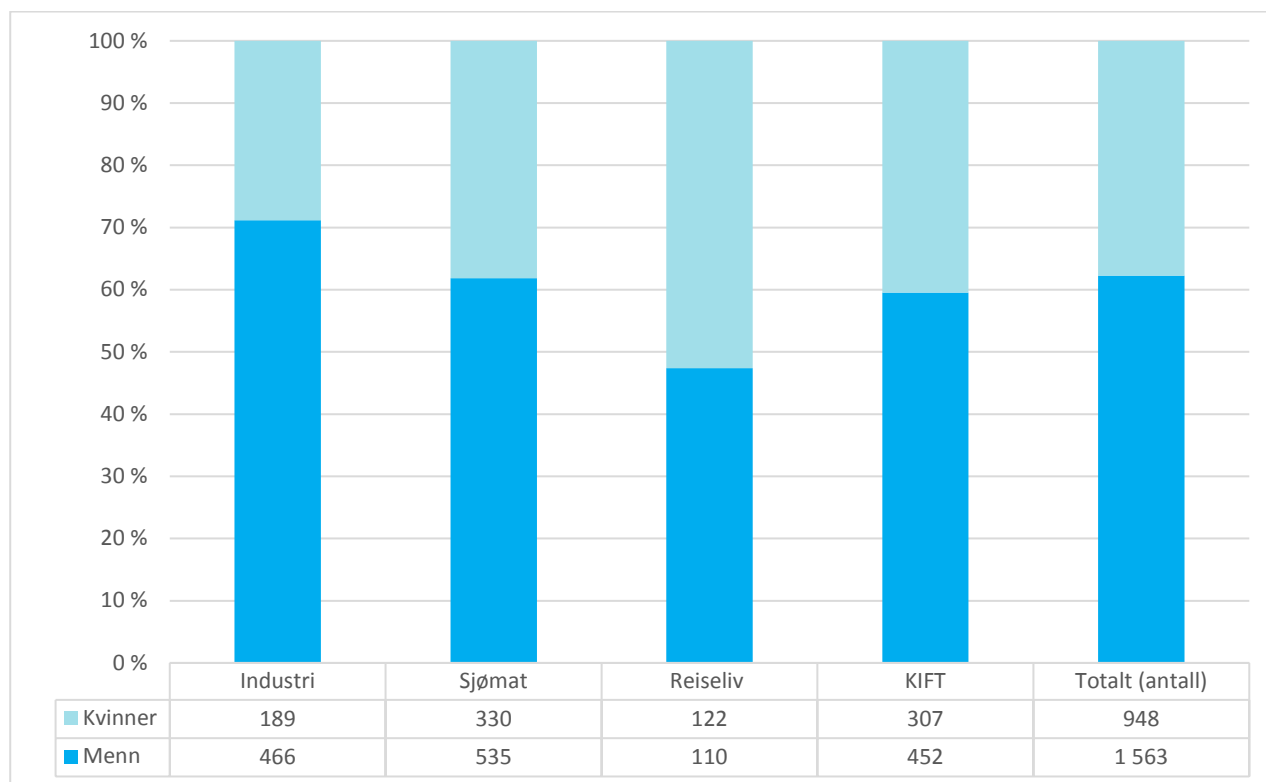
To forhold er med her; om prosjektene er kvinnerettet og hvilken kjønnsfordeling ansatte har i bedriftene som har fått støtte til prosjekter.

En knapp firedel av støtten går til kvinnerettede prosjekter. Industriklyngen har størst andel kvinnerettede prosjekter. Her er vel 45 prosent av prosjektene karakterisert som det. Færrest finner vi i sjømatklyngen med ca 16 prosent kvinnerettede tildelinger. Reiseliv og KIFT klyngene ligger mellom disse med en kvinnerettet andel på henholdsvis 38 prosent og 32 prosent.

Figur 8: Andel kvinnerettede prosjekter etter næringsklynge 2012-2015 (prosent og mill. kr)

Totalt er litt i underkant av 40 prosent av de ansatte i bedrifter som har mottatt støtte kvinner. KIFT og sjømatklyngen har en kvinneandel rundt snittet eller litt i underkant av dette. Flest kvinner er det innfor reiselivet hvor over halvparten av de ansatte er kvinner Færrest kvinner er det i industri- klyngebedriftene (29%). Funnene er illustrert i figuren nedenfor.

Figur 9: Ansatte etter kjønn og næringsklynge 2012-2015 (antall og prosent)

2.4 Nullpunkt region-/Nordlandsnivå

2.4.1 FoU og innovasjon

Statistikken nedenfor er hentet fra Innovasjonsundersøkelsen. Denne gjennomføres hvert annet år. De statistikkene som er tatt med her er publisert i 2014 og i 2016. Resultatene fra disse to undersøkelsene er sammenlignet og viser endringer fra den ene til den andre undersøkelsen. Det må understrekes at dette er en alt for kort tidshorisont til å kunne vurdere om endringene er reelle. Her blir det heller snakk om å finne fram til og benytte indikatorer som på lang sikt kan si noe om Nordland er på rett vei sammenlignet med landet for øvrig.

I tabellen nedenfor presenteres noen utvalgte indikatorer som sammenligner Nordland med resten av Norge. Nordland ligger langt bak landsnittet hva gjelder FoU med et snitt på 0,26 – 0,36 av dette. Det er bedre når det gjelder innovasjonsaktivitet (0,87 av landsnivået) og når det kommer til andel offentlig finansiering av FoU er Nordland langt over landssnittet med en faktor på 1,28. Flere av disse faktorene går imidlertid ned fra periode 2012-13 til 2014-15 uten at dette skal overtolkes da det trengs lange serier på slike tall for å se trender.

Tabell 10: Nordland - utvalgte indikatorer for FoU og innovasjon (Norge = 1,0)

	2012-2013	2014-2015	Endring
FoU-utgifter totalt per innbygger	0,26	0,25	-0,01
FoU som andel av fylkets bruttoprodukt ¹	0,30	0,30	0,00
FoU-utgifter i UoH-sektoren per innbygger	0,32	0,30	-0,02
FoU-intensitet i næringslivet ²	0,36	0,25	-0,11
Andel bedrifter med innovasjonsaktivitet	0,87	0,87	0,00
Andel tilsagn fra Innovasjon Norge med innovasjon ³	0,87	0,61	-0,26
Andel offentlig finansiering av FoU	1,28	1,18	-0,10
Andel sysselsatte med høyere utdanning	0,53	0,55	0,02

Kilde: SSB/NIFU, FoU-statistikk og SSB, Innovasjonsundersøkelsen

¹ Bruttoprodukt for 2013. ² FoU-utgifter i næringslivet er sysselsatt i næringslivet. ³ Andel tilsagn fra Innovasjon Norge med innovasjon på nasjonalt og internasjonalt nivå.

Tabellen nedenfor viser FoU-aktiviteten i Nordland. Nordlands andel av disse er lave uansett om en måler FoU-utgifter, FoU-aktivitet eller forskningsrådets bevilgninger eller finansiering. Det eneste området Nordland naturlig nok har en viss andel er på er tilsagn fra Innovasjon Norge. Også for indikatorene for FoU-aktiviteter er det endring i indikatorene begge veier. Det har som tidligere nevnt liten hensikt å tolke disse nå da lange serier trengs for se trender i utviklingen.

I Fylket har heller ikke FoU-institusjonene nådd opp i konkurransen om forskningsrådets senteratsinger (SFF, SFI, FME). Fra 2017 er imidlertid Handelshøgskolen ved Nord universitet med i et Senter for fremragende undervisning (SFU) som ledes fra NTNU. Ellers har Nordland 1 NCE og 5 Arenaklynger med finansiering fra Norwegian Innovation Clusters og 5 bedriftsnettverk finansiert av Innovasjon Norge.

Tabell 11: FoU-aktivitet i Nordland

	2012-2013	2014-2015	Endring
FoU-utgifter etter sektor (Prosent av Norge)			
Universitets- og høyskolesektoren	1,50	1,39	-0,11
Instituttsektoren	1,00	0,97	-0,03
Næringslivet	1,20	1,16	-0,04
Helseforetak (inngår i UoH- og instituttsektor)	0,90	1,04	0,14
Totalt	1,20	1,19	-0,01
FoU-aktivitet etter innbyggere (Norge= 1,0)			
FoU per innbygger i kroner	0,26	0,25	-0,01
Forskere/faglig personale per 1 000 sysselsatte	0,47	0,42	-0,05
Finansiering av FoU og innovasjon (Prosent av Norge)			
Bevilgninger fra Forskningsrådet	1,00	0,99	-0,01
<i>Herav næringsrettet forskning</i>	1,10	1,22	0,12
Pågående SkatteFUNN-prosjekter (kostnadsbudsjett)	3,00	2,53	-0,47
Innovasjon Norge - brutto-tilsagn	5,60	7,58	1,98
Innovasjon Norge - netto-tilsagn	6,30	7,53	1,23
Forskningrådets bevilgninger per forskerhode og sektor (Norge= 1,0)			
Universitets- og høyskolesektoren	0,46	0,54	0,08
Instituttsektoren	0,62	0,55	-0,07
Næringslivet	0,67	0,63	-0,04
Forskningssentre under Forskningsrådets senterordninger (antall)			
Sentre for fremragende forskning (SFF)	0 (21)	0 (21)	
Sentre for forskningsdrevet innovasjon (SFI)	0 (21)	0 (38)	
Forskningssentre for miljøvennlig energi (FME)	0 (11)	0 (11)	
Pågående klyngeprosjekter med finansiering fra Norwegian Innovation Clusters⁹ (2016) (antall)			
Global Centre of Expertise (GCE)	-	0	
Norwegian Centre of Expertise (NCE)	1	1	
Arena	2	5	
Bedriftsnettverk finansiert av Innovasjon Norge¹⁰	-	5	

Kilde: SSB/NIFU, FoU-statistikk og SSB, Innovasjonsundersøkelsen

2.4.2 Indikatorer som beskriver utviklingen i bedriftene

Nedenfor er det tatt med noen indikatorer som beskriver utviklingen i de bedriftene som er med i næringsklyngene i 2013. Til sammen gjelder dette bedrifter med nærmere 21 000 ansatte og 62 500 mill. kr i omsetning. Tallene er presentert i tabellen under.

⁹ NCE: NCE Aquaculture. Arena: Arena Innovasjon Torskfisk, Arktisk maritim klynge (Nordland og Troms), Mineralklynge Nord (hele Nord-Norge), Arena Olje- og Gassklynge Helgeland, (Arena Lønnsomme Vinteropplevelser (hele Nord-Norge))

¹⁰ Innovative opplevelser, B&B nettverk Midte Hålogaland, VISINOR m.fl, SARINOR, Algenettverk Nord

Tabell 12: Sysselsetting, omsetning og resultat for næringsklyngene 2013. (Beløp i 1000 kr)

Næringsklynge	Antall ansatte	Omsetning	Driftsresultat	Ordinært resultat	Lønns-kostnader
Industri	6 086	21 695 542	-5 312 421	-9 888 769	3 773 343
Sjømat	3 204	17 001 373	4 133 185	3 276 073	2 007 502
Reiseliv	3 145	16 913 312	4 134 512	3 277 790	1 971 647
KIFT	8 490	6 882 656	526 085	751 339	3 043 339
Totalsum	20 925	62 492 883	3 481 361	-2 583 567	10 795 831

Resultatindikatorene for industri er svært negative. Dette skyldes i hovedsak REC konkursen i Meløy (over 6 000 mill kr i neg. ordinært resultat) og noen andre større avviklinger. Dette illustrer noe av problemet med å spore en ønsket utvikling ved bruk av slike tall. Enkelthendelser kan få store utslag. Antall ansatte, lønnskostnader og omsetning kan derfor være mer hensiktsmessig å følge. I tillegg kan det også vurderes om nyetableringer og avganger innenfor de aktuelle klyngene også kan bidra på en bedre måte til å fange opp utvikling og endringer i næringsstrukturen. Det bør derfor diskuteres om det er andre forhold som bør tas inn. Slike tall som benyttes her vil hele tiden kunne rekonstrueres etter ønske og behov.

2.5 Avsluttende kommentarer

I dette notatet har vi tatt utgangspunkt i hvordan den opprinnelige innovasjonsstrategien som ble vedtatt i 2014 så ut. Selv om innovasjonsstrategien ble organisert med utgangspunkt i et sentralt prinsipp i Smart Spesialisering om stedsbasert regional utvikling (dvs. et skift fra et sektor-perspektiv over på et fokus på «domener») var en i en tidlig fase av smart spesialiseringstenkingen. For eksempel var organiseringen av Nordland fylkeskommunes næringsrettede arbeid ved starten av prosjektet med ett unntak basert på et prinsipp om spesialisering etter sektorer. Mye har skjedd siden fylkestinget vedtok innovasjonsstrategien. Denne utviklingen og igangsatte endringsprosesser er godt beskrevet i fylkestingsaken om «Et nyskapende Nordland - innovasjonsstrategi for Nordland 2014-2020 - status etter 2 år og veien videre» som ble diskutert på fylkestinget 3. april i år (sak 054/2017). Innovasjonsstrategiarbeidet er med andre ord dynamisk og under stadig endring. Dette gjør at det monitoreringssystemet og hva som blir benyttet som nullpunkt kan bli justert eller endret etter hvert som arbeidet med strategigjennomføringsprosessen fortsetter og en klarere ser hvilke typer registreringer/data som best mulig viser utviklingen i smart spesialiseringssammenheng.

VEDLEGG

Tabell 13: Aktiviteter/tiltak i innovasjonsstrategien etter gjennomføringstidspunkt, ressursbruk og deltakere

Mål	Tiltak	Målgruppe	Analsisenivå	Tiltak/virkemidler	Gjennomført			Antall	
					Start	Slutt	Beløp	Aktiviteter (samlinger, møter)	Deltakere
1	1	5	1	Videreutvikle arbeidet med klynger og nettverk i Nordland gjennom økt satsing på innovasjon og FoU i klyngeprosjektene. Herunder stimulere til nye klynger og jobbes for langsiktighet i klynge-satsingene ut over dagens virkemidler. Små- og mellomstore bedrifter er viktige å involvere i arbeidet.					
1	1	7	2	Forsterke kunnskap om innovasjon i næringslivet i Nordland gjennom å bygge kompetanse om relasjoner i næringslivet i Nordland.					
1	1	7	2	Bygge sterkere regionale bedriftsrettede kompetansmiljø som har spisskompetanse om forretningsutvikling, innovasjon og entreprenørskap. Innovasjonsselskapene i Nordland vil være sentrale aktører i arbeidet. Det skal også jobbes med å bygge spissede innovasjonssentre innenfor særlig viktige bransjeområder.					
1	1	7	2	Bruke FoU-stimuleringsmidlene målrettet for å bygge sterke fagmiljø innenfor utvalgte næringsområder. Det skal jobbes for å skape næringsrelevante utdannings- og forskningsmiljø i Nordland med høy kvalitet, som når opp i nasjonale og internasjonale forskningsprogram.					
1	2.1	7	2	NFK vil ta initiativ til å styrke samarbeidet mellom utdanningsaktører innenfor <i>maritime</i> fag og næringslivet.					
1	2.1	3, 7	2	Forsterke elevers og studenters kompetanse om innovasjon og nyskaping.					
1	2.1	1, 2	3	Læreplassituasjonen i videregående opplæring er ikke tilfredsstillende. Det er særlig viktig å styrke fagopplæringstilbud og lærlingeplasser relevant for industri- og sjømatnæringen.					
1	1	5	1, 2	Det skal etableres en ordning med kompetansemeglere i Nordland som skal bidra til å styrke små- og mellomstore bedrifters FoU-arbeid.					
1	2.1	7	3	NFK vil ved alle anskaffelser vurdere hvorvidt det er hensiktsmessig å stille krav om bruk av læringer					
1	3	7	3	Utvikle samarbeidsarenaer mellom ulike planmyndigheter, utvikle nye metoder for dialog i planprosesser mv. med mål om å skape mer effektive plan- og konsesjonsprosesser.					
3	1	7	3	Deltakelse på internasjonale læringsarenaer og møteplasser, blant annet i regi av smart spesialiseringsplattformen. Det skal vurderes muligheter for å etablere internasjonale utviklingsprosjekt innenfor ett eller flere tema i strategien og relevante Interregprogram.					
1	1	6	1, 3	Utvikle arbeidet om entreprenørskap i Nordland, og særlig hvordan oppstartsbedrifter med stort vekstpotensial følges opp i regi av Innovasjon Norge og innovasjonsselskapene i Nordland.					

Mål	Tiltak	Målgruppe	Anlysenivå	Tiltak/virkemidler	Gjennomført			Antall	
					Start	Slutt	Beløp	Aktiviteter (samlinger, møter)	Deltakere
1	2.1	7	2, 3	Teste ut måter for å tilrettelegge for økt entreprenørskapsaktivitet innenfor fag- og yrkesopplæring.					
1	2.1	7	2, 3	Etablere regionale strukturer for tilrettelegging av utdanningstilbud i samsvar med arbeidslivets behov. Sammen med nasjonale myndigheter arbeide for å få på plass ei basisfinansiering for en slik studiesenterfunksjon eller kompetansemegler for utdanning.					
1	2.2	7	2, 3	Nordland fylkeskommune skal oppsummere erfaringer med det pågående tilflyttingsprosjektet. Erfaringer skal spres til viktige samarbeidsaktører i privat og offentlig sektor.					
1	2.2	7	2, 3	NFK vil invitere bedrifter og bransjeorganisasjoner innenfor bransjer med store rekrutteringsbehov til et helhetlig rekrutteringsprosjekt for å styrke bedriftenes kompetanse og virkemidler i sitt rekrutteringsarbeid.					
1	1	7	1, 2, 3	Styrke den bedriftsnære FoU-innsatsen gjennom VRI-prosjektet, og finne gode måter å videreføre dette etter avslutningen på VRI-prosjektet i 2017.					
3	1	5	2, 3	Satse særlig på små- og mellomstore bedrifter i videre arbeid med innovasjonspolitik i Nordland. Vurder hvordan dialog og samarbeid med denne målgruppen kan styrkes på en strukturert måte.					
3	1	7	2, 3	Bedre samhandling i innovasjonssystemet i Nordland ved å skape et felles kunnskapsgrunnlag og begrepsapparat, avklare roller og ansvar, og utvikle metoder og virkemidler som skal stimulere til økt innovasjon i næringslivet.					
3	1	7	2	Som del av dette skal det etableres et Innovasjonsforum for Nordland.					
3	1	7	2	Etablere en åpen innovasjonsmøteplass i regi av Stipendiatprogram Nordland. Forskere og studenter skal bidra til kunnskap om innovasjon gjennom formidling av forskningsresultater fra innovasjonsfagmiljøet i Nordland.					
3	1, 2.1	1, 2, 3, 7	2	Stimulere til økt samarbeid mellom Nord universitet og næringslivet for å styrke den næringsrettede utdanning- og forskningsaktiviteten ved universitetet. Utdanningstilbudet skal forsterkes de neste årene gjennom å gjennomføre flere store satsinger på å styrke samarbeidet med næringslivet (bl.a. å bygge ny forskningspark, stimulere til sterke forskningsmiljø)					
3	2.1	7	2, 3	Utvikle hensiktsmessige modeller for et systematisk samarbeid mellom skoler, arbeidsliv og andre regionale aktører. Utvikling av et digitalt verktøy for samhandling mellom skole og næringsliv/ arbeidsliv inngår som en del av dette.					
3	2.1	7	2, 3	Utvikle tilbudsstrukturen i videregående opplæring til å være mer i samsvar med næringsstrukturen i fylket. Etablere tettere samarbeid mellom videregående skoler og arbeidslivet om tilbudsstrukturen. Regionale samarbeidsorgan vedtatt opprettet					
				NYE/andre tiltak					

Tabell 14: Primære støttekategorier

Kode	Støttekategori
400	Utvikling av utdanningstilbud og kompetansehevingstiltak
710	Stedsutvikling
720	Profilering og markedsføring av områder
800	Administrasjons- og gjennomføringskostnader
900	Andre tiltak
901	Rammetildelinger
1110	Direkte støtte til etablerte bedrifter, eldre enn 5 år
1150	Tiltak under gruppemeldt transportstøtte
1210	Næringshage
1220	Inkubator
1230	Regional FoU og innovasjon (VRI)
1240	Klyngeprogrammet
1250	Kunnskapsutvikling for bedrifts-/næringsmiljøer
1260	Bedriftsnettverk for økt konkurransekraft
1270	Profilering og internasjonalisering av bedrifts-/næringsmi
1310	Direkte støtte til bedrifter yngre enn 5 år
1330	Etablererkontor/-kurs/-veiledning
1340	Entreprenørskap i høyere utdanning og forskning (inkludert
1350	Entreprenørskap i grunn- og videregående skole
1360	Andre tiltak for entreprenørskap (ikke bedriftsrettede)
1370	Andre verdiskapingstiltak
2110	Utvikling av kurs eller utdanningstilbud som er relevant f
2120	Rekruttering av relevant arbeidskraft til regionen
2210	Bredbånds-, mobil- og IKT-tiltak
2220	Vannforsyning
2230	Transportinfrastrukturtiltak
2240	Fysisk tilrettelegging av kommunale næringsareal
2250	Utredningsprosjekter for transportinfrastruktur
2260	Utvikling av rutetilbud
3110	Utvikling av dagligvarebutikker og drivstofftilbud
3210	Planlegging og fysisk oppgradering av sentrumsområder, par
3220	Tilrettelegging for friluftsliv og fritidsaktiviteter
3230	Utvikling av lokale/regionale kultur- og idrettstilbud/-ar
3240	Profilerings- og utviklingstiltak for turisme/besøkende
3250	Profileringstiltak for økt bosetting/bedriftslokalisering
3260	Inkluderingsstiltak
3270	Andre tiltak for økt attraktivitet

Tabell 15: Regionale utviklingsmidler etter primær støttekategori og år (kr)

Primær støttekategori	2012	2013	2014	2015	Totalsum	Prosent
Rammetildelinger	134 318 800	139 125 000	97 950 000	91 960 000	463 353 800	31,3 %
Andre tiltak for økt attraktivitet	36 979 609	56 933 290	5 026 843	2 854 025	101 793 767	6,9 %
Utvikling av kurs eller utdanningstilbud som er relevant f	45 862 866	19 199 668	9 398 000	21 596 500	96 057 034	6,5 %
Profilering og internasjonalisering av bedrifts-/næringsmiljø	24 373 642	30 157 625	33 762 497	1 218 785	89 512 549	6,0 %
Profilerings- og utviklingstiltak for turisme/besøkende	21 399 185	29 801 250	22 174 500	15 597 000	88 971 935	6,0 %
Kunnskapsutvikling for bedrifts-/næringsmiljøer	18 946 690	15 025 923	12 771 000	22 369 382	69 112 995	4,7 %
Fysisk tilrettelegging av kommunale næringsareal	7 550 000	9 600 000	43 550 000	6 750 000	67 450 000	4,6 %
Bredbånds-, mobil- og IKT-tiltak	34 000 000	20 106 000	6 105 000	3 615 000	63 826 000	4,3 %
Planlegging og fysisk oppgradering av sentrumsområder, par	19 051 250	3 551 280	22 980 000	13 333 000	58 915 530	4,0 %
Delsum 8 støttetiltak	342 482 042	323 500 036	253 717 840	179 293 692	1 098 993 610	74,0 %
Administrasjons- og gjennomføringskostnader	25 086 800	7 236 000		9 940 000	42 262 800	2,9 %
Andre verdiskapingstiltak	5 616 200	4 315 249	15 998 250	11 364 201	37 293 900	2,5 %
Vannforsyning	13 017 000	8 883 350	8 650 000	6 008 000	36 558 350	2,5 %
Utvikling av lokale/regionale kultur- og idrettstilbud/-ar	12 310 621	8 456 000	4 192 000	6 573 000	31 531 621	2,1 %
Tiltak under gruppemeldt transportstøtte		8 532 285	8 484 537	9 201 463	26 218 285	1,8 %
Entreprenørskap i høyere utdanning og forskning (inkludert	3 622 000	8 566 728	7 657 668	4 649 220	24 495 616	1,7 %
Rekruttering av relevant arbeidskraft til regionen	3 965 850	2 193 000	14 259 000	1 225 000	21 642 850	1,5 %
Entreprenørskap i grunn- og videregående skole	7 450 540	5 358 000	3 880 000	4 760 000	21 448 540	1,4 %
Regional FoU og innovasjon (VRI)	1 511 844	3 048 894	3 659 000	10 925 125	19 144 863	1,3 %
Tilrettelegging for friluftsliv og fritidsaktiviteter	2 804 000	3 976 000	7 294 625	4 366 000	18 440 625	1,2 %
Næringshage	5 332 000	3 680 000	2 100 000	2 250 000	13 362 000	0,9 %
Inkubator	3 400 000	3 400 000	3 000 000	3 250 000	13 050 000	0,9 %
Profileringstiltak for økt bosetting/bedriftslokalisering	5 265 149	3 420 000	650 000	550 000	9 885 149	0,7 %
Andre tiltak for entreprenørskap (ikke bedriftsrettede)	2 133 100	3 733 500	1 745 500	1 166 500	8 778 600	0,6 %
Transportinfrastrukturtiltak	3 360 000	3 191 780	2 417 783		8 969 563	0,6 %
Utvikling av utdanningstilbud og kompetansehevingstiltak	6 058 082	230 000	1 036 500		7 324 582	0,5 %
Utvikling av rutetilbud			7 200 000		7 200 000	0,5 %
(tom)	2 106 500	2 356 330	1 111 500	1 530 000	7 104 330	0,5 %
Inkluderingstiltak	810 400	1 343 300	1 612 500	2 373 000	6 139 200	0,4 %
Profilering og markedsføring av områder	4 558 995				4 558 995	0,3 %
Direkte støtte til etablerte bedrifter, eldre enn 5 år	50 000	868 000	1 030 000	2 027 500	3 975 500	0,3 %
Bedriftsnettverk for økt konkurransekraft	640 000	670 000		2 304 000	3 614 000	0,2 %
Stedsutvikling	2 105 000				2 105 000	0,1 %

Primær støttekategori	2012	2013	2014	2015	Totalsum	Prosent
Andre tiltak	1 297 856	407 113	45 000	241 000	1 990 969	0,1 %
Klyngeprogrammet	1 660 366			259 000	1 919 366	0,1 %
Direkte støtte til bedrifter yngre enn 5 år	824 000	302 000	326 000		1 452 000	0,1 %
Utredningsprosjekter for transportinfrastruktur			550 000	545 000	1 095 000	0,1 %
Utvikling av dagligvarebutikker og drivstofftilbud		100 000	240 000	1 442 000	1 782 000	0,1 %
Etablererkontor/-kurs/-veiledning	60 000				60 000	0,0 %
Delsum 30 støttetiltak	115 046 303	84 267 529	97 139 863	86 950 009	383 403 704	26,0 %
Totalsum	457 528 345	407 767 565	350 857 703	266 243 701	1 482 397 314	100,0 %

Tabell 16: Støtte etter innovasjonsnivå og næringsklynge 2012-2015 (Nordland, millioner kr)

Nivå	Industri					Sjømat					Opplevelsesbasert reiseliv					KIFT					Totalt
	2012	2013	2014	2015	Sum	2012	2013	2014	2015	Sum	2012	2013	2014	2015	Sum	2012	2013	2014	2015	Sum	
Bedrift	3,9	0,2	2,1	20,7	26,9	3,5	6,2	169,9	57,6	237,1	5,8	9,2	11,8	17,2	44,0	13,7	1,9	3,4	6,4	25,3	333,3
Regionalt	12,8	0,1	2,7	6,7	22,2	25,4	9,5	24,5	16,0	75,5	5,4	10,0	2,8	5,8	23,9	1,6	12,8	12,1	3,6	30,2	151,8
Nasjonalt	5,2	32,5	7,2	4,1	48,9	80,1	2,0	4,6	3,7	90,4	8,0	11,2	4,2	8,4	31,7	3,8	10,3	9,7	1,9	25,8	196,7
Internasj.	5,3	14,3	20,1	11,8	51,5	10,8	11,8	7,7	56,6	86,9	4,6	0,0	3,9	15,7	24,2	30,4	19,9	5,2	16,3	71,7	234,4
SUM	27,2	47,1	32,1	43,2	149,6	119,8	29,6	206,7	133,8	489,9	23,8	30,3	22,7	47,1	123,9	49,5	44,9	30,4	28,1	152,9	916,2

Tabell 17: Støtte etter innovasjonsnivå og næringsklynge 2012-2015 (Nordland, prosent)

Nivå	Industri					Sjømat					Opplevelsesbasert reiseliv					KIFT					Totalt
	2012	2013	2014	2015	Sum	2012	2013	2014	2015	Sum	2012	2013	2014	2015	Sum	2012	2013	2014	2015	Sum	
Bedrift	14,5	0,3	6,7	47,9	18,0	2,9	21,0	82,2	43,0	48,4	24,3	30,3	52,1	36,6	35,5	27,6	4,1	11,1	22,7	16,5	36,4
Regionalt	46,9	0,2	8,3	15,4	14,8	21,2	32,3	11,9	12,0	15,4	22,7	32,8	12,4	12,2	19,3	3,3	28,6	39,7	12,9	19,7	16,6
Nasjonalt	19,0	69,0	22,3	9,5	32,7	66,9	6,8	2,2	2,7	18,4	33,6	36,8	18,3	17,8	25,6	7,7	23,0	32,1	6,7	16,8	21,5
Internasj.	19,6	30,5	62,7	27,2	34,5	9,0	39,9	3,7	42,3	17,7	19,4	0,0	17,2	33,4	19,6	61,5	44,2	17,1	57,8	46,9	25,6
SUM	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Tabell 18: Støtte etter innovasjonstype og næringsklynge 2012-2015 (Nordland, millioner kr)

Type innovasjon	Industri					Sjømat					Opplevelsesbasert reiseliv					KIFT					Totalt
	2012	2013	2014	2015	Sum	2012	2013	2014	2015	Sum	2012	2013	2014	2015	Sum	2012	2013	2014	2015	Sum	
Marked	4,8	0,3	1,6	1,6	8,2	5,3	8,5	0,8	3,9	18,4	2,5	2,3	1,9	4,5	11,3	3,8	18,9	5,4	7,5	35,5	73,5
Organis.	0,2	0,8	0,0	0,0	0,9	0,0	0,0	16,1	10,8	26,8	3,3	4,6	0,9	0,0	8,8	24,3	0,4	10,2	0,8	35,7	72,3
Produkt/tjeneste	13,6	4,6	16,5	10,3	45,0	48,3	12,1	26,8	35,0	122,2	17,3	22,4	17,0	40,7	97,4	17,4	16,7	14,7	10,9	59,7	324,4
Prosess	8,6	41,5	14,0	31,3	95,4	66,2	9,0	163,0	84,1	322,4	0,6	1,1	2,9	1,9	6,4	4,0	8,9	0,1	9,0	21,9	446,1
SUM	27,2	47,1	32,1	43,2	149,6	119,8	29,6	206,7	133,8	489,9	23,8	30,3	22,7	47,1	123,9	49,5	44,9	30,4	28,1	152,9	916,2

Teknologi for et bedre samfunn
www.sintef.no